

SZÖVEGÉRTÉS – SZÖVEGALKOTÁS

Tanulói munkafüzet

7

A kiadvány KHF/4263-13/2008 engedélyszámon 2008. 08. 27. időponttól tankönyvi engedélyt kapott.

Educatio Kht. kompetenciafejlesztő oktatási program kerettanterv.

A kiadvány a Nemzeti Fejlesztési terv Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program 3.1.1. központi program (Pedagógusok és oktatási szakértők felkészítése a kompetencia alapú képzés és oktatás feladataira) keretében készült, a sulíNova oktatási programcsomag részeként létrejött tanulói információhordozó. A kiadvány sikeres használatához szükséges a teljes oktatási programcsomag ismerete és használata.

A teljes programcsomag elérhető: www.educatio.hu címen.

FEJLESZTÉSI PROGRAMVEZETŐ

KORÁNYI MARGIT

VEZETŐ FEJLESZTŐK

**ARATÓ LÁSZLÓ
KÁLMÁN LÁSZLÓ**

SZAKMAI BIZOTTSÁG

BÓKAY ANTAL ELNÖK
BÁNRÉTI ZOLTÁN LEKTOR
CSEHALMI ZSUZSA
GYŐRI JÁNOS
SCHEIN GÁBOR

ALKOTÓSZERKESZTŐ

SCHILLER MARIANN

SZAKMAI LEKTOROK

A SZAKMAI BIZOTTSÁG TAGJAI
PETHŐNÉ NAGY CSILLA

FELELŐS SZERKESZTŐ

NAGY MILÁN

BORÍTÓGRAFIKA
TIPOGRÁFIA

SZŰCS ÉDUA
BÁRD JOHANNA

TANTÁRGYPEDAGÓGIAI SZAKÉRTŐ
TUDOMÁNYOS-SZAKMAI SZAKÉRTŐ
TECHNOLÓGIAI SZAKÉRTŐ

**A TANKÖNYVVÉ NYILVÁNÍTÁSI ELJÁRÁSBAN
KÖZREMŰKÖDŐ SZAKÉRTŐK**
KATONA MÁRIA VALÉRIA
DR. KAKUSZI B. PÉTER
KIRÁLY ILDIKÓ

© SCHILLER MARIANN

© FARAGÓ ORSOLYA, TALLOS ANDREA, GYESKÓ ÁGNES

© WELTNER MARIANN

© EDUCATIO KHT., 2008

RAKTÁRI SZÁM:

H-ASZE0707

TÖMEG:

310 GRAMM

TERJEDELEM:

15,14 A/5 ÍV

MÁS LETTEM?

Tanulói munkafüzet

Fejlesztők

Faragó Orsolya
Tallós Andrea
Gyeskó Ágnes
Weltner Mariann

TARTALOM

MÁS LETTEM?

5	MÉRÉS A CÉLCSOPORTOK DIFFERENCIÁLÁSÁHOZ
10	EZ VOLNÉK ÉN?
26	KEDVES NAPLÓM! SUE TOWNSEND: <i>ADRIAN MOLE TITKOS NAPLÓJA</i>
48	SZABÓ MAGDA: <i>ABIGÉL</i>
62	A FELNŐTTÉ VÁLÁS REGÉNYE
75	TUDOMÁNYOS ISMERETTERJESZTŐ SZÖVEGEK
88	KARINTHY FRIGYES: <i>SKARLÁT</i>
106	CSATOLT KIEGÉSZÍTŐ SZÖVEGÉRTÉSI FELADATOK
110	KREATÍV ÍRÁSGYAKORLAT: MÁS LETTEM

1. MÉRÉS A CÉLCSOPORTOK DIFFERENCIÁLÁSÁHOZ

1. Szerinted milyen vagy?

Jellemző külső és belső emberi tulajdonságokat gyűjtöttünk össze. Olvasd el figyelmesen a listákat, majd:

Csoportonként válassz egy, de legfeljebb három jellemzőt, amelyek szerinted illenek rád!

A választott jellemzőket jelöld X-szel az A) oszlopban!

Jelöld X-szel:

- a) azokat a jellemzőket, melyek általában igazak rád!
- b) azokat, melyek a legjobb barátodra jellemzőek!
- c) azokat, melyek azt az ismerősödet jellemzik, akiért nem lelkesedsz túlzottan!

		A)	B)		
			a)	b)	c)
TESTALKATOD SZERINT	átlagos				
	magasabb				
	alacsonyabb				
	izmos, erős				
	vékonyabb				
	teltebb				
	sportos				
TERMÉSZETED SZERINT	hirtelen, vérmes				
	lobbanékony				
	nyugodt				
	kiegyensúlyozott				
	közönyös, flegma				
	álmodozó, elmélázó				

ÉRZELMI VILÁGOD SZERINT	kimutatod érzelmeidet				
	uralkodsz érzelmeiden				
	mélyen érző				
	szenvedélyes				
	lelkesező, optimista				
	elzárkózó, befelé forduló				
ÉRTELMI VILÁGOD SZERINT	gyors felfogású				
	céltudatosan figyelő				
	ábrándozó				
	alkotó képzeletű				
	jó emlékezetű				
	problémákat feltáró				
	kíváncsi, kutató				
	sokoldalú				
	inkább egy dologra összpontosító				
CSELEKEDETEID ALAPJÁN	meggondolt				
	határozott				
	merész, bátor				
	kezdemenyező				
	erős akaratú, küzdőképes				
	önfejű				
	ötletszerűen cselekvő				
	magabiztos				
	bizonytalan				

MÁSOKHOZ VALÓ VISZONYOD ALAPJÁN	tapintatos				
	udvarias				
	segítőkész				
	türelmes				
	szerény				
	türelmetlen				
	öntelt				
	másokat figyelembe nem vevő				
	uralkodó természetű				
	másokat is elismerő				

2. Olvasd el a szöveget, és válaszolj a kérdésekre!

Olvasd el az alábbi részletet! A szöveg egy kamaszoknak kamaszokról szóló könyvből való részlet. Írója Andrew Matthews, a könyv címe: Legyél boldog tinédzser!

„Ne hagyd magad feldühíteni!

Néha a testvéreid vagy a barátaid a suliban beszélnek neked, de igazából csak arra kíváncsiak, hogyan reagálsz. Talán ilyeneket mondanak:

- Mi a helyzet, dagi?
- Nagyon gáz, ahogy kinézel!
- Amatőrök vagytok!
- Hogyan tudsz azzal a hülyegyerekkel járni?

Legtöbbször csak tesztelni akarják, hogyan reagálsz. Azzal kísérleteznek, hogy fel tudnak-e dühíteni. Ha dühös leszel, akkor ők nyertek!”

a) Mi a véleményed az idézett részletről? Igaznak találsz?

.....

.....

b) Szoktad magad így érezni? Kerültél már hasonló helyzetbe?

.....

.....

c) Szerinted hogyan kellene reagálni a fenti helyzetekben?

.....

.....

- d) Mi a közös a fenti szövegben idézett négy helyzetben? Az alábbi kifejezések közül húzd alá azokat a szavakat, amelyek jól érzékeltetik a helyzetet!

ciki, dili, buli, égő, laza, nyüzüge, gizda, gáz, király

3. Érzelmiintelligencia-teszt

- a) Az embert gyakran bevonják két ismerőse, barátja között dúló vitába. A vita elején nem lehet tudni, kinek van igaza, mégis, bizonyos jelekből arra következtethetünk, hogy egyikük jogosan védi a maga igazát. Döntsd el az alábbi kijelentésekről, hogy igaznak vagy hamisnak érzed-e őket. Jelöld X-szel a szerinted helyes választ!

	KIJELENTÉSEK	IGAZ	HAMIS
(1)	Aki veszekedés közben még nevetni tud, többnyire annak az oldalán van az igazság.		
(2)	Aki kiabál, annak nincs igaza.		
(3)	Aki nem tárgyilagos, annak nem is kell adni a véleményére.		
(4)	Aki egy veszekedést meg akar szakítani, még mielőtt kiderülne, kinek van igaza, az nem egészen biztos a dolgában.		
(5)	Aki veszekedés közben sír, az megpróbál rokonszenvet ébreszteni maga iránt, mert az érvei nem állják meg a helyüket.		
(6)	Aki következetesen, nyugodtan és tárgyilagosan sorolja az érveit, annak az oldalán van az igazság.		
(7)	Aki egy összetűzés során nem képes követni az ellenfél érvelését, annak a saját érveit sem kell komolyan vennünk.		
(8)	Aki elvörösödik, azt hazugságon kapták.		
(9)	Aki keresi a szavakat, dadog vagy befejezetlen mondatokban beszél, annak többnyire nincs igaza.		
(10)	Annak, aki az ellenfél minden érvét megdönti, egyszerűen igaza kell hogy legyen.		

- b) Adj címet ennek a tesztnek!

- c) Mit akar felmérni ez a kérdőív?

d) Értelmezd az alábbi állításokat, és válassz egyet az adott lehetőségek közül!

a)	A fenti táblázat (7) pontjának állítása szerint	aki nem képes a vitapartnerének érveit követni, az ne is vitázzon.	
		két ember vitájában az okosabbnak van igaza.	
		aki nem tudja követni ellenfele érvelését, annak a saját érvei is gyengék.	
b)	Az (5) pont állítása szerint	az érzelmi zsarolás példáját említi.	
		a szomorú emberek vitázási stílusáról szól.	
		azt állítja, hogy aki sírva fakad vita közben, annak igaza van.	
c)	Az (1) pont állítása szerint	a vita két szereplőjéről szól.	
		egy harmadik személyre vonatkozik, aki döntőbíróként van jelen a vitában.	
		egy emberre vonatkozik.	
d)	A (10) pont állítása szerint, ha valaki az ellenfél érveit megdönti, akkor	nyilván ő az okosabb.	
		valószínűleg igaza van.	
		biztosan nincs igaza.	

2. EZ VOLNÉK ÉN?

1. Beszélgessünk a fényképekről!

- A)** Válaszd ki valamelyik családtagodat, és a kép alapján beszélj a társadnak róla! Ezalatt a társad próbálja megjegyezni a 3 legérdekesebb információt, majd cseréljétek szerepeket!
- B)** A párod fényképéről válassz ki egy személyt, és próbálj róla rövid jellemzést adni! Utána egyeztessétek a te előfeltevéseidet a társad tapasztalataival!
- C)** Válassz ki egy személyt a társad képéről, majd találd ki és meséld el élete egyik kalandját! Ezután cseréljétek!

2. Gondolkozzatok el az alábbiakon!

- Te kire ütöttél (külsőleg és belsőleg)?
- Fontos ez?
- Mit örököltél a szüleidtől?
- Mi a fontosabb: a külső vagy a belső hasonlóság?
- Vajon el lehet-e dönteni valakiről fénykép alapján, hogy milyen ember?

3. Olvasd el a szöveget, és oldd meg a feladatokat!

JANIKOVSZKY ÉVA: KIRE ÜTÖTT EZ A GYEREK?

(részlet)

Amióta nagy vagyok és ütődött és nyegle és idétlen, azóta nem lehet hozzám szólni. De azért szólnak. Pedig tudják, hogy az olyan, mintha a falnak beszélnének. Nem tudom, a fal miért nem válaszol, én azért nem, mert abból csak baj van.

Én ugyanis tisztességesen válaszolni se tudok.

Ha azt kérdik tőlem, hogy mondd, édes fiam, mire használod te a fejedet?

Én csak úgy magamtól azt válaszolnám, hogy azzal szoktam fejelni, azon növesztem a hajamat, és azon vannak a füleim is, amit mozgatni tudok. Ez persze nem tetszene nekik, mert már sokszor megmondták, hogy a fejem azért van, hogy gondolkozzam vele.

Ha azt kérdezik tőlem, hogy csak tudnám, hogy mit csináltál egész délután, ha késő este fogsz hozzá a leckéhez?!

Én ugyan elmondhatnám, hogy délután fölvettem a magnóra három számot, aztán visszahallgattam, aztán megpróbáltam leírni a szövegüket, aztán kerestem hozzá szótárt, aztán találtam a szótárban két képeslapot, amiről eszembe jutott a képeslapgyűjteményem, ami egy nagy borítékban volt, de persze megint eltette valaki, mert mindent elrámolnak, de azért csináltam a képeslap-

gyűjteménynek egy képeslapgyűjtemény-tartót, mert nálunk semmi se veszt el, és majd ha megtalálom, akkor abba fogom tenni, igazán nagyon jó kis képeslapgyűjtemény-tartót csináltam, csak sajnos közben a ragasztó ráfolyt az íróasztalomra, akkor kerestem benzint, hogy föloldja, és föl is oldotta, de sajnos a lakkozást is a tetején, akkor kerestem lakkot, hogy belakkozzam, de a csónaklakkos dobozban valami más volt, mert mindig mindent összeöntenek, és le kellett smirglizni az egészet, erről eszembe jutott, hogy jó volna feltalálni egy olyan lakkot, amit nem kell smirglizni, hanem egyszerűen le lehet húzni, és alatta van egy másik lakkréteg, ami még egészen új.

Esetleg az alatt is van egy, de ez még nem biztos.

Erről eszembe jutott, hogy kémiából holnapra három példa van feladva, csak azt nem tudom, hogy melyik három, és ezért felhívtam a Lazaricsot, mert az valami fantasztikusan megjegyzi az ilyesmit, és tényleg tudta, és én bejátszottam neki a telefonba a három új számot, amit fölvettem, hadd halljon ő is valami normálisat, és akkor hazajöttek.

Ha én ezt mind elmondom, akkor az egészből csak annyit értenek meg, hogy megint tönkretettem az íróasztal lapját. Ezért inkább csak a vállamat vonogattam, amire azt kérdezték, hogy csak tudnám, hogy kitől tanuld ezt a tempót! Mintha magamtól nem jöhetnék rá valamire. A végén úgyis azt mondják, hogy én nem tudom, hogy milyen gyerek vagy te! Pedig ők mindnyájan tudják, hogy milyen gyerek vagyok, csak én nem.

Nagymamám szerint az a baj, hogy ideges ez a gyerek, nagypapám szerint az a baj, hogy nem sportol ez a gyerek, Aranka néni szerint az a baj, hogy zárkózott ez a gyerek, Emil bácsi szerint az a baj, hogy nem érdekli ezt a gyereket semmi, anya szerint az a baj, hogy túlterhelt ez a gyerek, apa szerint az a baj, hogy nem gondolkozik ez a gyerek, de abban mindnyájan egyetértenek, hogy nincs bennem semmi jóérzés.

A) Igazak-e az alábbi állítások? Jelöld X-szel az igaz vagy hamis állítást!

ÁLLÍTÁSOK	IGAZ	HAMIS
A szövegben szereplő gyerek mozgatni tudja a fülét.		
A gyerek kidobta a régi képeslapgyűjteményét.		
A kamaszgyerek nem csinált semmit egész délután.		
Sok a baja a családjával.		
Lazarics általában könnyen megjegyzi, hogy mit adnak fel az iskolában házi feladatnak.		

B) Felelj a kérdésekre!

- (1) Mit válaszolna magától a gyerek, ha megkérdezik tőle, hogy mire használja a fejét?
- (2) Hány számot vett fel a magnójára délután?
- (3) Jó tanuló-e Lazarics?

(4) Ki az a rokon, aki azt gondolja, hogy az a baj a gyerekkel, hogy nem sportol?

(5) Hol tartotta régebben a gyerek a képeslapgyűjteményét?

(6) Mivel oldotta fel az íróasztal tetejéről a ragasztót?

(7) Mit kellene szerinte feltalálni?

C) Mit jelentenek az alábbi, a szövegben is szereplő szólások? Általában milyen helyzetekben hangzanak el?

a) Olyan, mintha a falnak beszélne.

- Jelentése:
- Beszédhelyzet:

b) Mire használod a fejed?

- Jelentése:
- Beszédhelyzet:

c) Csak tudnám, hogy kitől tanulod ezt a tempót!

- Jelentése:
- Beszédhelyzet:

d) Nincs benne semmi jóérzés.

- Jelentése:
- Beszédhelyzet:

4. Oldd meg a feladatot!

A) Válaszd ki, hogy a következő szavaknak, kifejezéseknek melyik meghatározás közelíti meg a legjobban a jelentését! A szerinted helyes meghatározás mellé tegyél x-et!

(1)	NINCS BENNE SEMMI JÓÉRZÉS	aljas	
		ellenségesen viselkedik a környezetében lévőekkel	
		rosszul érzi magát, beteg	
(2)	NYEGLE	magas növésű	
		nemtörődöm	
		elhagyja magát	

(3)	CSÓNAKLAKK	eredetileg csónakok festésére használt lakkfajta	
		külső falfesték	
		szigetelőanyag	
(4)	OLYAN, MINTHA A FALNAK BESZÉLNE	bezárva érzi magát	
		főlöskégesen beszél, nem figyelnek rá	
		magában beszél	
(5)	SMIRGLIZNI	veszekedni	
		letörölni	
		simára csiszolni	

B) Fejezd be a mondatokat!

- A szövegben szereplő gyerekek azért nem válaszol, mert
- Azért keresett benzint, hogy
- Azért hívta fel az osztálytársát, hogy
- Emil bácsi azért gondolja, hogy a gyereket nem érdekli semmi, mert
- Azért játszott be a telefonba Lazaricsnak a három számot, amit felvett, mert

C) Az alábbi példa alapján próbáld meg kitalálni a kérdésekhez illő szituációt, majd írd egy lehetséges választ a szülő kérdésére!

Példa:

[Az anya hazajön, a gyerekek elmondja, hogy elvesztette a tolltartóját.]

– Miért nem tudsz jobban vigyázni a holmidra?

[– Ne haragudj, anyu, ígérem, legközelebb majd jobban figyelek.]

a) – .....

– Mit csináltál egész délután, ha késő este fogsz hozzá a leckéhez?

b) – .....

– Mondd, édes fiam, mire használsz te a fejedet?

c) – .....

– Kitől tanulod ezt a tempót?

d) – .....

– Mondd csak, mit képzelsz te magadról?

5. Hogyan vélekedsz?

A) Szerinted fiú vagy lány a szövegben szereplő gyerek? Indokold válaszodat!

– Szerintem (fiú/lány), erre abból következtettem, hogy .....

.....

.....

.....

– Szerintem nem lehet (fiú/lány), mert .....

.....

.....

.....

B) Rólad hogyan gondolkoznak a környezetemben? Foglald össze néhány mondatban!

– Rólam az az általános vélemény a családomban, hogy .....

.....

.....

.....

.....

.....

C) Mi a véleményed?

a) „Amióta nagy vagyok és ütődött és nyegle és idétlen...” Valóban ezt gondolja magáról a szöveg kamasz megszólalója?

.....

b) Kinek a véleményét tükrözi vajon ez az állítás?

.....

c) Ütődött, nyegle, idétlen: miért mondják, mondhatják ezt egy kamaszgyerekről a környezetében lévő felnőttek?

.....

- d) Folytasd a történetet! Kiindulhatsz saját élményeidből is: „A felnőttek csak azt látják, hogy egész délután röhögtünk, és nem csináltunk semmit a barátommal, pedig ez csak részben igaz. Az úgy kezdődött, hogy...”

-----

6. Oldjátok meg a feladatokat!

- A) Húzd alá azokat a szövegrészeket a Janikovszky-írásban, ahol nem az elbeszélő, hanem valamelyik családtag szólal meg, vagy ahol az ő gondolatait írja le a kamaszgyerek!

- a) Karikázd be a feltételes módban álló igealakokat (pl. olvasna)!

- b) Írj hat olyan kérdést, amelyet a leggyakrabban szegeznek neked a szüleid!

- B) Mi lenne? Mi lett volna?

- a) Húzd alá Janikovszky Éva szövegében a feltételes módban álló igealakokat!

- b) Írj listát feltételes módban, hogy mit csinálnál legszívesebben egy átlagos hétköznapi délután! Kezdheted pl. így:

14 ⁰⁰ –14 ³⁰	hazalovagolnék a saját lovamon
14 ³⁰ –15 ¹⁰	

8. Olvasd el a verset, és válaszolj!

ÁGAI ÁGNES: KAMASZSÁGOK

Akármit csinálok, rossz:
 ha tűnődve heverészek,
 tétlen naplopó vagyok,
 ha teszkek-veszek,
 sosincs maradásom,
 ha véleményt mondok,
 nekem semmi se jó,
 hogyha hallgatok,
 nincs ítéletem.

- a) Ki(k) beszél(nek) a versben? Találsz rendet a megszólalások között?

.....

.....

- b) Miben hasonlít ez a szöveg a Janikovszkyéhoz?

.....

.....

9. Te hogyan gondolod?

- A) Az alábbi lehetőségek közül válaszd ki, hogy szerinted mi a vers legfontosabb gondolata!

- a) Nekem semmi se jó.
 b) Nem tudok egy helyben maradni.
 c) Rossz véleménnyel vagyok magamról.
 d) Úgy érzem, a környezetem csak a rosszat látja bennem.
 e) A szüleim nem hagynak békén.

- Te is szoktad hasonlóan érezni magad? Fejtsd ki!

.....

.....

.....

- B) Képzeld el, milyen válaszokat adna a vers szereplője a szülői méltatlankodásokra!

- Kisfiam, már megint az ágyadon heverészel? Micsoda egy tétlen naplopó vagy!
- De Apa, én csak
- Hát ez nem lehet igaz! Neked sosincs maradásod egy helyben?
- .....
- Idejöttünk erre a szuper nyaralóhelyre, és te csak a szobádban ülsz és duzzogsz! Neked semmi se jó?
- .....
- Te meg csak ülsz, és kukán hallgatsz. Nincs véleményed?
- .....

C) Írd át a verset a második sortól kezdve saját vagy barátod/testvéred/ismerősöd tapasztalata alapján!

Akármit csinálok, rossz:

Ha .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Gondold meg az alábbiakat, és ha kedved van, oszd meg válaszaid a többiekkel!

- a)** Hogy pihensz? Mennyit alszol? Mikor, melyik napszakban vagy a legaktívabb?
- b)** Milyen a céltudatos pihenés? Van ilyen?
- c)** „Értelmesen eltölteni a szabadidőt” – kik mondják ezt a legtöbbször? A tanáraid? A szüleid? A barátaid? Jellemzi-e ez a kijelentés azt, akitől hallod?
- d)** Mi pihentet a legjobban? A tévénézés? A zenehallgatás? Szoktál csak úgy, ábrándozva heverészni az ágyadon?
- e)** Magadra zárod az ajtót? Lustának tartod magad? Mennyit tanulsz naponta? Munka szerinted a tanulás? És a szüleid szerint?

11. Figyeld meg a verset!**ÁGAI ÁGNES: KAMASZSÁGOK**

Lődörögni jó.
A céltudatos pihenés
majdnem olyan fárasztó,
mint a munka.

A) Húzd alá azokat a szavakat, melyeknek a jelentése hasonló a lődörög szóhoz!

didereg, csatangol, ballag, lövöldözik, dörren, császkál, sétálgat, dolgozik, bandukol

B) Gyűjtsetek szinonimákat a lődörög szó jelentéséhez!

.....

.....

.....

C) Nézz utána egy nyelvtörténeti szótárban, majd egy szinonimaszótárban is, mi a „csavarog” szó eredete! Mit jelentett eredetileg, és ma mikor használjuk? Kit nevezünk csavargónak? Milyen élethelyzet, milyen lelkiállapot jut eszedbe róla?

a) csavarog:

.....

.....

b) Ami eszembe jut róla:

.....

.....

12. Csavargás?

a) Meséljünk! Használd az alábbi szavakat!

népmese, út, elindul, világot lát, szerencsét próbál, megismeri a nagyvilágot, kiállja a próbákat

- Próbáld az eddig megismert népmesék és mesék vándorairól, csavargóiról rövid (néhány mondatos), összefüggő szöveget írni!

.....

.....

.....

- Cseréld ki a munkádat a pároddal, hasonlítsátok össze a két írást!
- Próbáljátok meg a fent megadott szavakat egy ismert mese cselekményében elhelyezni!

- a) „Már megint hol csavarogtál?” – biztosan hallottad már ezt a mondatot. Kinek a szájából hangzott el? Általában mire gondolnak a felnőttek, ha egy gyerek céltalanul sétálgat órákon át? Vitasd meg a pároddal!

**13. A szövegből hiányzik egy nagyon fontos szó: „beilleszkedni valamibe”. Mivel tölté-
nétek ki a versben támadt űrt?**

ÁGAI ÁGNES: KAMASZSÁGOK

Ti nem tudtok beilleszkedni,
mondta a magyartanárom.
De hát hogy illeszkedjünk
be abba, amit most akarunk
megteremteni?

14. Olvassátok el az alábbi házirendrészletet és a középiskolai illemkódexet!

Nézzetek utána, hogy a ti iskolátokban szerepelnek-e a házirendben hasonló pontok! Hasonlítsátok össze a szövegeket, majd vitassátok meg, szükség van-e ilyen, írásos szabályozásra ma az iskolákban. Beszéljétek meg, mennyire hatékonyak a házirendetek rendszabályai!

HÁZIREND

- A mindenkori órarendben előírt első foglalkozás előtt a tanulóknak minimum 10 perccel az iskolába kell érkezniük.
- A tanuló az elméleti órára figyelmeztető csengő után menjen be a tanterembe.
- A tanulónak kötelessége, hogy:
  - ismerje és tartsa be a higiéniai, munka- és tűzvédelmi előírásokat,
  - az iskolai ünnepélyeken alkalomhoz illően jelenjen meg,
  - megfelelően őrizze és kezelje a rábízott, illetve az általa használt eszközöket,
  - tanóra alatt mobiltelefonját kikapcsolt állapotban tartsa;
  - az iskolába az oktatáshoz szükséges eszközöket hozza magával (pl. függvénytábla, számológép, szöveggyűjtemény).

A tanulónak tilos:

- az iskola egész területén, továbbá bármilyen iskolai rendezvényen szeszes italt, drognak minősülő készítményt fogyasztania, terjesztenie, valamint dohányoznia;
- tanítási órán étkeznie, rágógumit rágnia;
- más személyek testi épségét veszélyeztető tárgyat (pl. bicska, kés, fegyver, petárda, boxer stb.) az iskola épületébe, iskolai rendezvényekre hoznia.

Illemkódex

- Érkezésemet mindig az első tanítási órám előtti tizedik percre időzítem.
- Tanárainknak, felnőtteknek, diáktársaimnak kulturáltan köszönök. (A kedves mosoly kifejezetten jót tesz.)
- Ápoltan, ízlésesen, nem kihívóan öltözködve járok iskolába.
- Szerelmi életemet nem teregetem nézőközönség elé.
- Környezetem tisztaságára és tárgyi értékeire vigyázok.
- Vitás ügyeimet kulturáltan intézem.
- Az iskolai felszerelést és a kész házi feladatot mindig magammal hozom, és felkészülten jövök iskolába.
- Az iskolai programokon aktívan részt veszek, azok során magatartásommal sem szüleimre, sem tanárainra, sem az iskolára szégyent nem hozok.
- Becsengetéskor az osztályomban várom a tanárom érkezését és az óra kezdetét. Addigra a mobilomat már kikapcsoltam, és a rágógumit már becsomagoltan a szemetesbe raktam.
- A házirend minden pontját magamra kötelezőnek tekintem.

- C)** Írjátok meg a jókedv házirendjét, avagy egy tréfás házirendet a tanárok számára! Ügyeljete arra, hogy ne fogalmazzatok bántóan! (Például ajánlhatjátok tanáraitoknak a következőket: legyenek jókedvűek, minden nap mondjanak egy viccet stb.)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16. Mit gondolsz, mennyire jellemzőek az alábbi tulajdonságok a gyerekekre, a kamaszokra és a felnőttekre?

- a)** Értékelj 1-től 10-ig terjedő skálán!

	GYEREK	KAMASZ	FELNŐTT
NYITOTTSÁG			
ÉRZÉKENYSÉG			
ŐSZINTESÉG			
VAKMERŐSÉG			
FELELŐSÉGTUDAT			
KALANDVÁGY			
KEZDEMÉNYEZŐ-KÉSZSÉG			
TANULÁSI KÉPESSÉG			
ÍTÉLŐKÉPESSÉG			
RENDSZERETET			
KITARTÁS			

- b)** 4–5 fős vegyes, magatok választotta csoportokban értékeljétek az eredményeket! Mely kérdésekre kaptatok hasonló eredményt?

17. Olvassátok el a szöveget, és gondolkozzatok el rajta!

MEDDIG FELNŐTT AZ EMBER?

Ez az egysoros vers feje tetejére állítja a kamaszok egyik leggyakrabban feltett kérdését: Mikortól felnőtt az ember? Avagy: hol van a gyerekkor és a felnőttkor határa? Van-e élesen elkülöníthető határvonal? Ma sok társadalom, így a magyar is, a tizennyolcadik betöltött életévet határozza meg a felnőttkor küszöbeként; ekkortól kezdve az egyén teljes mértékben felelős a tetteiért, állampolgári kötelezettségeket vállal, választó és választható politikai értelemben. Ugyanakkor olyan jogokhoz is jut, amelyeket egy gyerek nem tehet meg: például legálisan tartózkodhat zenés szórakozóhelyeken, dohányozhat, alkoholt fogyaszthat, ha kedve tartja. Ez megint a felelősség kérdését veti fel: vajon tud-e egy 18 éves ember vigyázni magára? Mit gondoltok erről? Szerintetek mikortól felnőtt az ember?

Ha a felnőttlét kezdetét firtató kérdést megfordítjuk, új problémával találjuk magunkat szembe: meddig felnőtt az ember?

Van-e értelme így feltenni a kérdést? Mit gondolsz, milyen válaszok következnek ebből a kérdésből? Mit feltételez az, aki ezt a kérdést felteszi?

***

Egy neves magyar pszichológus, Vekerdy Tamás szerint a kamaszok ellen leggyakrabban felhozott „vádponthok” a következők: hazudnak, lusták, szemtelenek és szerelmesek (igen, nemegyszer a szerelem is vádpontként szerepel). Az, hogy e vádaknak mennyi valóság alapja van, sokkal kevésbé foglalkoztatja a kamaszokat, mint egy bizonyos kérdés, mely 12–13 éves kor körül merül fel a gyerekek életében, hogy aztán egészen 18–20 éves korukig, felnőtté érésükig foglalkoztassa őket. Ez a kérdés talán így fogalmazható meg:

Ki vagyok?

Ennek a kérdésnek a feltevése során azt kérdezi meg önmagától és a világtól az ember, hogy milyen is ő, és hogy milyen a világ. A kamasz ember arra keresi szakadatlanul a választ, hogy hol van a helye a világban, miért is született épp oda, ahová, s hogy mit kell, kellene tennie a világban. Persze nem úgy kell ezt a kérdésfeltevést és válaszkeresést elképzelni, hogy a kamaszok folyamatosan a lét nagy kérdésein töprengenek, félrevonulva egy sarokba! Mindez sokszor nem fogalmakban fogalmazódik meg, hanem sokkal inkább érzésekben – életérzésekben. Azzal azonban, hogy ebben az életkorban egy ilyen hatalmas, nehéz kérdést fel mer vetni egy gyerek, máris elindul valamiféle teljesség felé – még ha aztán később, felnőttkorában esetleg el is akad útközben.

***

3. KEDVES NAPLÓM!

SUE TOWNSEND: ADRIAN MOLE TITKOS NAPLÓJA

1. Totózzunk!

	KÉRDÉS	A	B	C	
(1)	Mit adott kölcsön Adrian földrajzórán Pandorának?	egy füzetet	egy kék tollat	egy térképet	
(2)	Mire célzott Adrian az asztalon hagyott nyitott könyvvel?	pénzre van szüksége	szeretne egy új bicajt	a pattanásai miatt orvoshoz kell mennie	
(3)	Hol kapott állást Adrian anyja?	egy biztosítónál	egy áruházban	egy irodában	
(4)	Mit evett Adrian a kínai vendégloben?	szójaszószt és sült krumplit	hamburgert	rizst és zöldséget	
(5)	Hogy hívják Bert Baxter kutyáját?	Totó	Lassie	Sabre	
(6)	Kivel jár Pandora?	Adriannal	Nigellel	Bonóval	
(7)	Mivel kezdődött apa és anya között az ordítózás február 7-én, szombaton?	az aszalódott szalonnával	egy repülő tányérral	azzal, hogy ki mosogasson el	
(8)	Milyen tanulmányokat akar folytatni Adrian?	állatorvos akar lenni	a tehenészet érdekli	kutyakiképző szeretne lenni	
(9)	Mi a címe Adrian versének?	A lovak	Pandora	Virágszál	
(10)	Mit vitt Adrian Pandora lovának?	kockacukrot	rétesalmát	zabpelyhet	

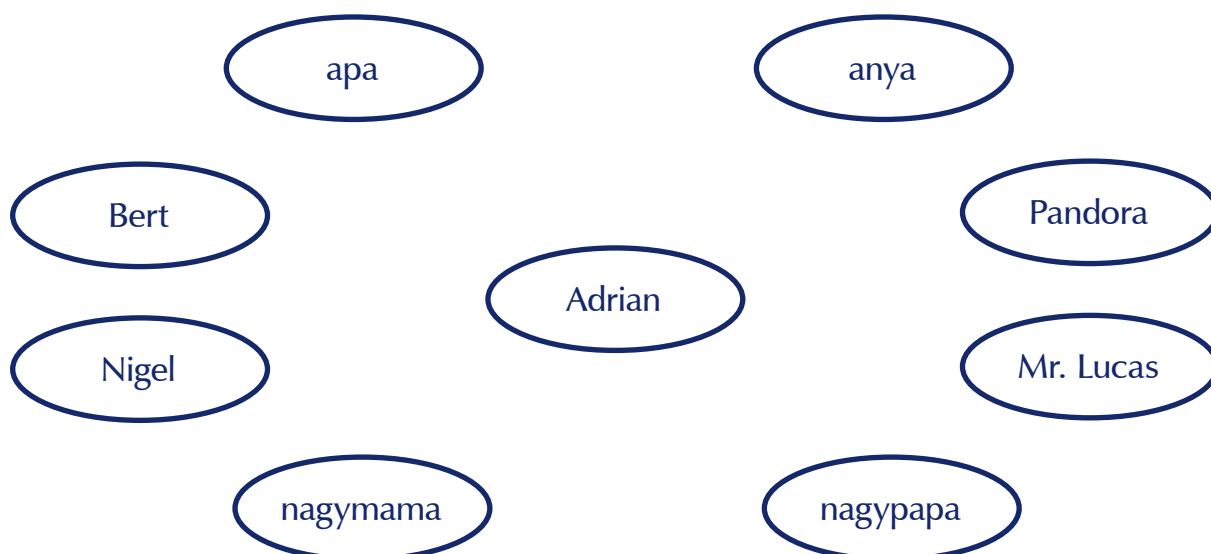
(11)	Mi volt az ajándék Mr. Lucastól?	egy könyv	egy focilabda	öt font	
(12)	Mit küldött Nigel Adriannak?	egy vicces képeslapot	egy csokor virágot	egy tábla csokit	
(13)	Mihez hasonlítja Pandora szemét Adrian?	az ég színéhez	egy ló szeméhez	egy korcs kutya szeméhez	
(14)	Milyen káros szenvedélye van Adrian anyukájának?	édességfüggő	dohányzik	kártyázik	

2. Beszélgessünk!

- Milyenek ismerted meg Adriant? Jellemezd néhány mondatban!
- Milyen tulajdonságával tudtál azonosulni? Mely tulajdonsága taszított?
- Van-e az ismerőseid közt, aki valamiben hasonlít hozzá?
- Vannak-e közös vonások közted és Adrian közt? Mik ezek?
- Vannak-e olyan furcsa dolgaid, amelyek téged is zavarják? Szerinted milyen szokásaid, tetteid zavarják, zavarhatják a környezetekben lévőket?

3. A naplórészletben szereplő személyek kapcsolatrendszerét kell megalkotnod.

- Értelmezd a kapcsolatokat az ábra segítségével! Rajzold be a nyilakat, melyekkel az egyes szereplők közti kapcsolatokat jelzed! Egyirányú nyilat rajzolj oda, ahol nem derül ki, hogy a másik személy hogyan viszonyul az egyikhez, kétirányút oda, ahol kölcsönös a viszony!

- b) Írd a szereplőket összekötő vonalakra, hogy milyen érzelmek kötik őket össze, illetve milyen a kettejük közti kapcsolat. Választhatsz a felsorolt szavak közül is, de újakat is kitalálhatsz.

gyűlölet, közömbösség, féltékenység, szeretet, barátság, bizalmatlanság

harmonikus, szerelmi, meghitt, problémás, elmélyült, felszínes

4. Keresgélés a szövegben

- A) Keresd meg az április 2-án keltezett naplófeljegyzésben, hogy kitől milyen ajándékot kapott Adrian a tizennegyedik születésnapjára, s hogyan viszonyult az ajándékokhoz!

KITŐL KAPTA?	MIT KAPOTT?	HOGYAN VISZONYULT HOZZÁ?

- B) Válaszolj a villámkérdésekre!

- a) Ki mondta azt, hogy Adrian képeinek mélysége van?

- b) Mit kapott Bert Baxtertől a születésnapjára?

- c) Mi volt Adrian számára a legjobb hír az évben?

-----

d) Hová küldi el a verseit?

-----

e) Milyen együttes lemezét vette meg Adrian?

-----

f) Milyen zenét hallgatott Adrian apja?

-----

g) Mi adott ihletet Adriannek, hogy megírja a Virágszál című verset?

-----

h) Mihez hasonlítja Pandora szemét Andrian?

-----

i) Milyen házimunkákat végez Adrian?

- Most írd te is két kérdést, és kérd meg a párod, hogy válaszoljon rá!

C) Dolgozzatok a szöveggel!

a) Keress a szövegben olyan részleteket, amelyek azt támasztják alá, hogy Adrian magányos!

-----

b) Milyen érzések kavaroghatnak Adrianban? Sorolj fel helyzeteket és hozzájuk tartozó érzéseket!

A HELYZET	ADRIAN ÉRZÉSEI

5. Milyen a diáknyelv?

A) A diáknyelvhez tartozó szavakat, kifejezéseket te is naponta használod. Mely szavak tartoznak a diáknyelvhez, a köznyelvhez, a szaknyelvhez? Töltsd ki a táblázatot!

doga, tornacsuka, iskolatáska, írásbeli felelet, pézsé, asztal, találkozás, naci, bepipul, szimbólum, család, canga, metafora, dumagép, balhé, kondenzátor

DIÁKNYELV	KÖZNYELV	SZAKNYELV

- B)** A felsorolt szavakat a diáknyelvből válogattuk. A megadott témakörök szerint csoportosítsd őket!

bratyesz, kagylózik, dizsi, höfő, dumaparti, meghúzták, hugica, doga, röpi, napiló, ős

ISKOLA	CSALÁD	SZÓRAKOZÁS

- C)** Gyűjtsetek olyan diáknyelvi szavakat, amelyek megértése szerintetek nehézséget okozna egy felnőttnek, illetve egy olyan diáknak, aki nem a ti iskolátokba/osztályotokba jár. Otthon készíthettek belőle egy kis szlengszótárt is.

NEHÉZSÉGET OKOZÓ SZAVAK	
EGY FELNŐTTNEK	EGY NEM HOZZÁNK JÁRÓ DIÁKNAK

C) Mit gondolsz, hogyan fog alakulni 20 év múlva Adrian kapcsolata a szüleivel?

a) Írj Adrian nevében rövid levelet erről egy gyerekkori barátjának!

b) Válassz ki egy olyan napot, amely hiányzik az idézett naplórészletekből! Írd meg, mi történhetett azon a napon Adriannal!

7. Tegyük fel, hogy Adrian naplója szeretteinek és ismerőseinek a kezébe kerül. A napló és személyes kapcsolataik alapján hogyan jellemeznék őt az ismerősei? Képzeld el:

a) Hogyan mesélne róla az édesanyja a barátnőjének?

---

b) Mi lehet Bert Baxter szóban megfogalmazott véleménye?

---

c) Hogyan írna róla Pandora levelet egy barátnőjének?

---

d) Mi állhat Adrianról Nigel naplójában?

-----

e) Mit írna róla hivatalos jelentésében az osztályfőnöke?

-----

8. Találd ki!

A) Mit jelentenek az alábbi, a család és a mindennapi élet fogalmait bemutató szavak, kifejezések? Ki, milyen helyzetben, kinek mondhatja őket?

a) muter, muterka, öreglány

-----

b) fater, fati, öreg, öregfiú, serif, törzsfőnök

-----

c) alak, apa, apafej, apám, arc, bátyám, bátyó, csávó, csóka, fazon, fej, figura, hapi, hapika, hapó, hapsi, ipse, jani, krapek, manus, manusz, mókus, muki, muksó, öcsém, öcsisajt, pacák, pali, palimadár, papa, pasas, pasi, srác, szivar, tag ,tata, ürge

-----

d) bratyesz, bratyó, brátyó, bratjus, bratjusz

-----

e) hugi, hugica

-----

f) bábuska, öregcsaj, öreglány, mama, mami, nagyi

---

g) nagyfater, tata, tatus, vénfater

---

h) anyu, anyjuk, anyus, asszony, baba, bébi, bige, bombázó, bőr, cica, cicababa, csaj, csajci, csaj-szi, kislány, maca, macska, mami, nőci, nőcike, nyanya, spinkó, szatyor, tyúk

---

i) dohány, fitying, garas, guba, lé, leves, lóvé, mani, stex, suska, zsozsó

---

j) fakabát, fejudász, hekus, kékangyal, kopó, yard (jard), zсарu, zsernyák

---

k) aktakukac, irodakukac

---

l) uncsitesó, unokatesó

B) Mit jelentenek az alábbi, az emberi test részeit leíró szavak, kifejezések?

a) ábrázat, fizimiska, kép, pofa

---

b) buksi, búra, dinnye, golyó, kobak, kókusz, kókuszdió, kopf, kugli, tök

---

c) alváz, hátsórész, popó, popsi, sejhaj, ülep

---

d) bozont, bozót, frizura, frizkó, gubanc, háre, kazal, kefe, paróka, rőzse, séró, sörény, toll

---

e) bél, bendő, hasi, hasika, haskó, pocak, poci

---

f) csülök, kacsó, lapát, mancs, pracli

---

g) futómű, karó, pálnika, pata, pipa, pipaszár, sonka, tappancs, virgács

---

h) cici, cickó, didi, didkó, duda, lökhárító

---

i) nózi, nózika, ormány, porszívó, szimat

---

j) bagóleső, csipogó, csőr, lepényleső, pofa

---

k) bunda, szőrmók, pofaszőr

---

l) ablak, bogyó, gláz, golyó, gülü

C) Mit jelentenek az alábbi, az iskolával és a tanulással kapcsolatos szavak, kifejezések?

a) bőföggő, kiskajálda

---

b) béka, csitri, kopasz, újonc

---

c) diri, főnök, góré, igazgató, igi

---

d) apácazárdá, börtön, diliház, fogda, isi, kínzókamra, kolostor, sutyó, sutyi, unalomház, vesztőhely, zárdá

---

e) diktátor, tancsi, tanerő, tangász, tantóbácsi, tantónéni

---

f) bizi, bizony hitvány, mérgesítő

---

g) kornyika, nyikorga, nyikorgóra

---

h) bot, cövek, dugó, dugasz, egy egész, egy null a tanár javára, egymást metsző két egyenes, fa, kampó, karó, kasza

i) agyar, agyar-magyar, birodalom, ircsi, irosz

j) matek, máthematik, matika, matyematyika, mér tan?

k) hisztória, sztori, törcci, törcsi, töresz

l) kettes, görbül, hattyú, hurok, kacsa, kanyar, kegyelemjegy, lúd

9. Íme Adrian Mole titkos naplójából egy részlet Békés Pál fordításában.

SUE TOWNSEND: ADRIAN MOLE TITKOS NAPLÓJA

JANUÁR 16. PÉNTEK

Mr. Lucas átjött, és felajánlotta, hogy elviszi anyát kocsival vásárolni. A sulinál kiraktak. Boldog voltam, amikor kiszabadultam a kocsiból. Az az állandó vihogás meg az a cigarettafüst! Út közben láttuk Mrs. Lucast. Óriási szatyrokat cipelt. Anya integetett neki, de Mrs. Lucas nem tudott vissza-integetni.

Ma földrajz volt, egy egész órát ültem Pandora mellett. Napról napra jobban néz ki. Mondtam neki, hogy a szeme színe éppen olyan, mint a kutyáé. Azt kérdezte, milyen fajta. Megmondtam, hogy korcs.

Kölcsönadtam Pandorának a kék filctollamat, hogy körbesatírozza a Brit-szigeteket.

Azt hiszem, értékeli ezeket az apró figyelmességeket.

Ma elkezdtem a *Fajok eredetét*¹, de nem olyan jó, mint a tévésorozat. A *Bőrápolás* az marha jó. Azon az oldalon hagytam nyitva, ahol a vitaminokról van szó. Remélem, anya megérti a célzást. A konyhaasztalon hagytam, a hamutartó mellett, ki se kerülheti.

Megbeszéltem, hogy mikor menjek a rendelőbe a pattanás miatt. Most bordó.

JANUÁR 24. SZOMBAT

Ez volt életem legszörnyűbb napja. Anya megkapta az állást, egész nap verheti a rohadt gépét egy biztosítótársaságnál! Hétfőn kezd! Mr. Lucas ugyanott dolgozik. Mindennap kocsin viszi a munkába.

Apa hangulata csapnivaló. Úgy érzi, baj van a főtengelyével. De a legrosszabb az, hogy Bert Baxter nem aranyos öreg nyugdíjas! De nem ám! Iszik, dohányzik, és van egy Sabre nevű farkaskutyája. Amíg az elburjánzott növényt nyírtam, Sabre be volt zárva a konyhába, de egy pillanatra sem hagyta abba a morgást.

De van ennél rosszabb is! Pandora Nigellel jár!!! Azt hiszem, ezt a csapást nem élem túl.

1 Charles Darwin angol természettudós legjelentősebb műve, mely az állatvilág tudományos rendszerezését tartalmazza. Elmélete nagy hatással volt korának tudományos és egyházi életére, és forradalmasította a biológiát. A könyv alapgondolata: az élet harc, amelyben a legerősebbek, az életre legalkalmasabbak maradnak fenn, mégpedig úgy, hogy alkalmazkodnak az örökösén változó létfeltételekhez.

JANUÁR 27. KEDD

A rajzóra marha jó volt. Festettem egy magányos fiút. A fiútól épp akkor csábította el első szerelmét a volt legjobb barátja. A volt legjobb barát a folyó árjában küszködött. A fiú nézte, ahogy a volt legjobb barát megfullad. A volt legjobb barát kicsit hasonlított Nigelre. A fiú egy kicsit hasonlított rám. Miss Fossington-Gore azt mondta, hogy a képeimnek „mélysége van”, akárcsak a folyónak. Ha! Ha! Ha!

FEBRUÁR 1. VASÁRNAP (Vízkereszt után a negyedik)

Éjszaka nagy ordítózás volt odalent. A konyhában felborult a szemetesvödör, és folyamatosan csapkodták a hátsó ajtót. Nagyon tudnám díjazni, ha a szüleim valamelyest mégiscsak tekintetbe vennék, hogy érzelmileg nehéz periódusban vagyok, és szükségem van alvásra. Azt persze nem várom el tőlük, hogy felfogják, mit jelent szerelmesnek lenni. Tizennégy és fél éve házasok.

Délután átmentem Bert Baxterhez, de hál' istennek Skegnessbe utazott az Örökzöldekkel. Sabre kinézett a nappali ablakán. Beintettem neki. Remélem, rossz a memóriája.

FEBRUÁR 7. SZOMBAT

Anya és apa ma órák hosszat ordítottak egymással. A hűtő meg a tűzhely közt aszalódó szalonnával kezdődött, és azzal folytatódott, hogy mibe kerül apa kocsijának a megjavítása. Bementem a szobámba, és feltettem az Abba-lemezt. Apának volt képe rám törni az ajtót, hogy halkítsam le. Megtettem. Amikor lement, újra felhangosítottam.

Senki sem főzött vacsorát, úgyhogy lementem a kínai ételbárba, és vettem egy zacskó sült krumplit meg egy adag szójaszószt. Leültem a buszmegállóban, és megettem, azután sétáltam, és szomorú voltam. Hazajöttem. Megettem a kutyát. Olvastam egy kicsit a *Női eunuchból*². Valahogy furcsán éreztem magam.

Lefeküdtem aludni.

MÁRCIUS 14. SZOMBAT

Most már hivatalos a dolog. Válnak. Egyik sem akar kiköltözni a házból. Apa behurcolkodott a vendégszobába. Ez roppant rossz hatással lehet a fejlődésemre. Gátolhatja még állatorvosi tanulmányaimat is.

Reggel anya adott öt fontot, de megkért, el ne mondjam apának. Anti-pati krémet vettem a bőrömre meg az új Abba-lemezt.

Felhívtam Mr. Cherryt, és bejelentettem, hogy családi okokból kifolyólag most néhány hétig képtelen vagyok dolgozni. Mr. Cherry azt felelte, tudja, hogy válnak a szüleim, mert apa lemondta anya *Nők Magazinját*.

Apa adott öt fontot, de megkért, el ne mondjam anyának. Egy részén bordó levélpapírt és borítékot vettem, hogy jó benyomást tegyek a BBC-re, és elolvassák a verseimet. A maradékot elviszi Barry Kent. Nem hiszem, hogy él a földön nálam boldogtalanabb ember. Ha nem létezne a költészet, már rég dühöngő őrült lennék.

Szomorú sétára indultam, és vittem egy kiló rétesalmát Pandora lovának. Közben egy Virágszálról szóló költeményen töprengtem. Nyomban leírtam, amint visszaértem a házba, ahol lakom.

2 A női eunuch: Germaine Greer angol feminista (azaz a nők társadalmi szerepével foglalkozó, e szerep változásait kutató) író tanulmánykötete.

VIRÁGSZÁL

írta a majdnem tizennégy éves Adrian Mole

Kis barna ló,
 Almát eszik a réten,
 Egy nap talán
 Szívem is beheged szépen.
 Simogatom hátát, ott, hol ült Pandora,
 Lovaglónadrágban, kezében ostora.
 Viszlát, barna ló.
 Elmegyek, áldjon ég!
 Eső, sár áztatja a lábam fejét.

Elküldtem a BBC-nek. A borítékra ráírtam: *Sürgős*.

MÁRCIUS 15. VASÁRNAP (Nagyböjt második vasárnapja)

A ház nagyon csendes. Apa a vendégszobában ül és cigarettázik, anya a hálósobában ül és cigarettázik. Nem sokat esznek.

Mr. Lucas már háromszor hívta anyát. Anya mindig csak annyit mondott:

– Nem, még túl korai. – Mr. Lucas biztosan meghívta anyát egy sörre, hogy elterelje figyelmét a gondokról.

Apa átvitte a hifitornyot a szobájába. Jim Reeves lemezeit hallgatja, és kibámul az ablakon. Vittem neki egy csésze teát, mire elcsukló hangon azt mondta: – Köszönöm, fiam.

Anya apa régi leveleit olvasgatta, amikor bevittem a teáját. Azt kérdezte: – Vajon mit gondolhatsz rólunk, Adrian? – Megmondtam, hogy Rick Lemon, az ifjúsági vezető szerint a válás a társadalom bűne. Mire anya azt felelte: – Kantársadalom.

Kimostam és kivasaltam a suliegyenruhát holnapra. Már egész jó vagyok házimunkában.

A pattanásaim olyan szörnyűek, hogy írni sem bírok róluk. Mindenki rajtam fog röhögni a suliban.

A *vasárlarcos embert* olvasom. Pontosan tudom, hogy érzi magát.

MÁRCIUS 18. SZERDA

Apa és anya is az ügyvédjükkel tárgyalnak. Gondolom, azon pereskednek, ki legyen a gondviselőm. Csupa szeretetből szét fognak tépni, a fényképem benne lesz az újságokban. Remélem, addigra eltűnnek a pattanások.

MÁRCIUS 27. PÉNTEK

Pandora és Nigel már nem járnak együtt. Mindenki erről dumál a suliban. Évek óta ez a legjobb hír, amit hallottam.

A *Bovaryné*³ olvasom, egy másik békazabáló franciától.

ÁPRILIS 2. CSÜTÖRTÖK

Ma vagyok tizennégy éves! Apától kaptam egy focimezt meg egy focilabdát. (Semmi érzéke a szükségleteim iránt.) Mole nagymamától egy könyvet: *Az ácsmesterség kézikönyve fiúk számára*. (Inkább nem mondok semmit.) Sudgen nagypapától üdvözlőlapot, benne egy font. (Az utolsó nagy tékozló.) Az volt a legjobb, hogy tíz font jött anyától és öt Mr. Lucastól. (Bűnbánatpénz.)

3 Gustav Flaubert francia író regénye, címszereplője egy asszony, aki sivár környezeténél többre és szebbre vágyik, ezért megcsalja férjét, és megpróbálja megváltoztatni az életét. Sikertelenül.

Nigel egy vicces lapot küldött, az egyik oldalon ez állt: „Ki az, aki szexis, lehengerlően intelligens és ellenállhatatlan?” A hátán pedig ez: „Hát az tuti, hogy nem te, öreg!” Nigel azt is ráírta: „Magadra ne vedd, haver!” Tíz pennyt tett a borítékba.

Bert Baxter a suliba küldte a lapját, mert nem tudja, hol lakom. Marha jó a kézírása, azt hiszem, ezt hívják „szálkásnak”. A képes oldalán egy farkaskutya volt. A hátára ezt írta: „Minden jót kíván Bert és Sabre. Ui.: A lefolyó eldugult.” Mellékelte egy tízshillinges könyvutalványt is. Igaz, hogy 1958 decemberében lejárt, de akkor is kedves gondolat.

Végre tizennégy éves vagyok! Este alaposan megnéztem magam a tükörben, és azt hiszem, bizonyos fokú érettséget fedeztem föl. (Nem számítva a rohadt pattanásokat.)

A regényről

Adrian Mole, az angol kamaszfiú Leicesterben (ejtsd: lesztör) él válófélben lévő, anyagi gondokkal is küzdő szüleivel. Az érzékeny és az őt körülvevő világgal szemben rendkívül kritikus Adrian önként gondját viseli egy idős nyugdíjas úrnak, Bert Baxternek, akivel barátságot köt. Tetszik neki egyik osztálytársnője, Pandora. Naplója történései 15 hónapot fognak át, az olvasás során betekintést nyerhetünk egy kamasz fiú napi gondjaiba, életébe.

A könyv 1982-ben jelent meg először, és azonnal világsiker lett. Azóta számos kiadást ért meg hazájában és az egész világon egyaránt.

Miért titkos Adrian naplója? A fiú olyan problémákkal szembesül, amelyekkel valószínűleg a legtöbb kamasz: ír családjá mindennapi gondjairól, a szülők veszekedéseiről, anyja viszonyáról, a (brit) társadalom számára érthető (vagy érthetőnek vélt) kérdéseiről. Eközben magára, testének változásaira is figyel, megfogalmazza a világgal szembeni kételyeit, kérdéseit. Teljes nyíltsággal vet fel és tárgyal olyan témákat, amelyeket a kamaszok általában szégyellnek, nem mernek megfogalmazni. Ezzel lehetővé teszi az olvasó számára, hogy ő is felfedezhesse és azonosíthassa az ismerős helyzeteket, gondolatokat, a kamaszlét kínzó problémáit, örömeit és reményeit.

AZ ÖNREFLEXIÓS MŰFAJOKRÓL

Önmagunkról sokféleképpen lehet írni: írhatunk az íróasztalfióknak, összegyűjthetjük saját feljegyzéseinket, beadhatunk hivatalos önéletrajzot, összegyűjthetjük emlékeinket, visszaemlékezéseinket. Az önmagunkról való írásnak különböző formái vannak: ilyen az önéletrajz, a napló, az önvallomás és az emlékirat.

Az **ÖNÉLETRAJZ** az életrajz olyan formája, amelyben az ember röviden és hitelesen összefoglalja élete fontos eseményeit. Önéletrajzot mindenki ír élete során (ha főiskolára, egyetemre vagy valamilyen állásra jelentkezel, neked is be kell majd nyújtanod ilyen dokumentumot). Jellemzője, hogy képet ad írójának családi, iskolai, szakmai háttéréről, érdeklődési köréről, és emellett az sem árt, ha jó önismeretről tanúskodik. Az önéletrajz szépirodalmi formája az önéletrajzi elbeszélés vagy regény (utóbbira jó példa Kassák Lajos *Egy ember élete* című műve).

NAPLÓ: naplóírással talán mindenki megpróbálkozik élete során; vannak időszakok, amikor az ember úgy érzi, érdemes rögzítenie a megtörtént eseményeket. A napló az egyik legsza-

badabb műfaj: az általában dátummal ellátott feljegyzéseknek sem a formája, sem a hossza nem kötött, egyetlen feltétel, hogy az ember őszinte legyen önmagához. A napló egyszerre fejleszti az önismeretet, az önkifejezést és a fogalmazási-helyesírási készségeket.

Az **ÖNVALLOMÁS** annyiban hasonlít a naplóhoz, hogy a megtörtént eseményeket szubjektíven dolgozza fel, írásakor az emberi lélekben zajló érzéseket, gondolatokat, folyamatokat kísérli meg lejegyezni a szerző, ám nem a történésekkel egy időben, hanem később, visszatekintve (a műfaj egyik legjelesebb alkotása Szent Ágoston *Vallomások* című műve).

Az **EMLÉKIRAT**ban (más szóval memoár) az egyén és a külvilág viszonya tárul fel, azaz a hangsúly nem annyira a belső, lelki folyamatok leírásán, mint az események tényszerű felidézésén és értékelésén van (példaként megemlíthető Rákóczi Ferenc *Emlékiratok* című munkája).

10. Ismerkedj meg Aidan Macfarlane–Ann McPherson: *Őrülden egészséges vagyok!* című művének egy részletével vagy egy 13 éves kaposvári lány naplójának feljegyzéseivel!

- A) Hogyan látja önmagát és a világot egy átlagos kamasz? Egy angol szerzőpáros, Aidan Macfarlane és Ann McPherson naplóregényében egy 14 éves kamaszfiú vall magáról és a világról alkotott véleményéről. A naplóregény az Adrian Mole világsikere után jelent meg. Olvasd el figyelmesen a naplórészletet!

NAPLÓ

Általános tudnivalók

Név: Peter H. (a többit nem merem megmondani) Payne

Becenév: Nagyokos

Szül. idő: 1972. dec. 17.

Kor: 14 év és egy hónap

Szül. hely: anyu szerint a kórházi folyosó, félúton a szülőszoba felé.

Lakik: 18 Clifton Rd, Hawsley, London.

Hobbi: orrpiszkálás, tévézés, aggodás magamért, húgom cikizése, mindenki bosszantása a mindentudásommal, orvosi ismeretek gyűjtése, képes újságok olvasása, balesetek elszenvedése.

Hősök, példaképek: John Lennon, én, Sam faterja, Adrian Mole, az a pali, aki a penicillint fölfedezte, de a neve most nem jut eszembe, és Marilyn Monroe.

Mi leszek, ha nagy leszek? – Én én leszek, híres tudós, nagyon gazdag és a nők bálványa.

Személyiség: félnék, idétlen, a csajok számára csöppet sem vonzó, az élettől begyulladó, lógós, ha mosogatni kell, cikizős (különösen Susie-t), rossz sportoló, de segítőkész (az öreg hölgyeket az utca túlsó oldalára), szorgalmas (megcsinálom a házi feladatomat tévézés előtt, kivéve, ha *A nap meccse* megy), vicces és eredeti.

Anyám

Név: Jane Elspeth Margret

Szül. idő: 1945. június, de a napra nem emlékszik.

Kor: az utóbbi hat évben 35

Foglalkozása: rész munkaidőben a társadalom építése, ezenkívül szakácsnő, takarítónő, mosónő, a szomszédság általános jótevője, mindannyiunk doktor nénije, apu kiszolgálója, mindannyiunkért hivatásszerűen aggódó.

Személyiség: folyton beleüti az orrát a magánéletembe, rákényszerít, hogy illedelmesen viselkedjem a hülye rokonainknál.

a) Válaszolj a kérdésekre!

(1) Hogyan látja a kamasz a körülötte lévő embereket?

---

(2) Írj magadról egy hasonló jellemzést, majd kérd meg a barátodat, hogy ő is írjon rólad egyet! Mekkora különbségeket fedeztél fel?

---

(3) Mennyire láthatjuk magunkat reálisan?

---

(4) Melyik vagy valójában te?

---

(5) Milyen szeretnél lenni, és milyennek látszol?

---

(6) Kinek mit mutatsz meg magadból?

---

4. SZABÓ MAGDA: ABIGÉL

1. Mi is történik a regényben?

A) Olvassátok el figyelmesen az 1. fejezetet, amelyben Gina intézetbe kerül!

a) „A változás, ami életében bekövetkezett, annyi mindentől megfosztotta, mintha bomba pusz-
tított volna az otthonában.” – ez a regény első mondata. Anélkül, hogy továbbolvasnánk a szö-
veget, miből lehet gondolni, hogy kire vonatkozik az állítás (életében), és mi fog vele történni
(változás)?

---

b) Milyen szóképet találsz ebben a mondatban? Miért kifejező?

---

c) Hogyan kapcsolódik a regény téridejéhez? Mi az előrejelző szerepe?

---

d) Mikor játszódik a történet, ez miből derül ki? Idézz!

---

e) Mit tudsz erről a korszakról?

---

f) Írd le Gina családi viszonyait, jellemezd a családtagokat egy-két szóval (az apa foglalkozása is fontos)!

---

g) Hány éves Gina, mióta árva, ki neveli?

---

h) Hová jár iskolába?

---

i) Hol laknak Gináék? Keresd meg a mondatot, idézd!

---

j) Milyen Gináék életmódja, mivel tölti napjait?

---

k) Az f), h), i), j) kérdésekre adott válasz alapján mit feltételezel Gináék anyagi helyzetéről, társadalmi helyzetéről?

---

l) Milyen tulajdonságok derülnek ki a fejezet végéig Gináról?

---

m) Miért kerül Gina kollégiumba szerinte, illetve Mimó néni szerint?

---

n) Mit feltételezhet az olvasó? (Pl. te, amikor először olvastad, mit gondoltál?)

---

o) Keresd ebből a fejezetből olyan fontos mondatokat, amelyek csak utóbb, a regény egészének ismeretében nyerik el jelentésüket! (Az egyik mondat Gina értékrendjének változását is előrevetíti.)

---

p) Foglald össze, miért alkalmas ez az 1. fejezet a regényben expozíciónak (bevezetésnek)?

B) A regény 2. és 3. fejezete alapján válaszolj a kérdésekre!

a) Jellemezd Gina és apja kapcsolatát! Keres ehhez szövegrészleteket!

.....

.....

b) Keresd meg azokat a részeket, amelyekben az elbeszélő úgy szólal meg, mintha Gina belső monológját hallanánk, de valójában elbeszélői közlés!

.....

.....

c) Keresd meg azt a részt, amikor az elbeszélő úgy szólal meg, mintha a tábornok belső monológját hallanánk!

.....

.....

d) Mivel jelzi az elbeszélő azt, amikor valóban Gina belső monológját írja le?

.....

.....

e) Ezt az eljárást, jelet még minek a kifejezésére használjuk? Írj néhány példát!

.....

.....

f) Mihez hasonlítja Gina a Matulát?

.....

.....

g) Mit jelent a címer felirata? Miért ez az iskola jelmondata?

.....

.....

h) Mit jelentenek az alábbi szavak? Próbáld a szövegösszefüggésből megérteni! Ha nem sikerül, nézd meg az idegen szavak szótárában, vagy ha olyan kiadásod van, a regény szómagyarázatai között!

narkózis .....

internátus .....

diakonissza .....

prefekta .....

i) Mit tudunk meg még a szövegből a Matula épületéről, az igazgatói szobáról, a hálótermekről? Találj szavakat és szókapcsolatokat!

-----

j) Mi vonzó és mi nem ebben a világban?

-----

k) Milyen az egyenruha? Szerinted miért kell ilyen egyenruhát hordaniuk a lányoknak?

-----

l) Miért csak itt tudjuk meg Gina teljes nevét?

-----

m) Mit jelent Ginára nézve ez a kifejezés: „létformát váltott, ahogy a csecsemő megszületik”?

-----

n) Keresd meg azokat a mondatokat, amelyek valóban Gina csecsemői létezésére utalnak a 2. fejezet végén!

-----

2. Sikerül-e Ginának beilleszkednie a Matulába, vagy kívül marad?

a) Mi okozza Gina konfliktusát a társaival? Miért nem akar játszani velük?

-----

b) Mennyiben következik Gina jelleméből és mennyiben értékrendjéből (addig kialakult világról alkotott felfogásából) az, hogy beáruja a lányokat?

-----

b) Szerintetek miért biztonságosabb Gina számára a Matula?

c) Árkod és Torma Gedeon beszélő nevek. Mit gondoltok, mit jelentenek?

(1) Árkod

(2) Torma

(3) Gedeon

B) Mi jó? – Mi nem jó?

d) Hasonlítsátok össze a Matula, a ti iskolátok, illetve egy általad ideálisnak tartott iskola szabályait, követelményeit! Írjátok szempontokat, majd készítetek végleges táblázatot rajzlapra, amelyet tűzsetek ki a témafalra!

h) Melyik az a büntetés, amit ti nem tartotok annak, vagy legalábbis nem súlyosnak? Melyik szorintetek köztük a legsúlyosabb büntetés?

-----

i) Egy mai állami iskolai házirend a törvény szerint nem mindent szabályozhat. Érdeklődj/olvass utána, hogy mi nem a házirend hatásköre!

-----

4. Hasonlítsátok össze a Matulát a Roxforttal a következő szempontok alapján! A műből vett részekkel bizonyítsatok!

SZEMPONT	MATULA	ROXFORT	BIZONYÍTÉKOK
HÁZIREND ÉS ANNAK MEGSÉRTÉSE			
SZABÁLYSZEGÉS MINT ÉLETFELTÉTEL			
BÜNTETÉSEK			
KARÁCSONYOK			
KOLLÉGIUM MINT VÉDŐBÁSTYA AZ OTTHONNAL SZEM- BEN			
AZ ISKOLA BEZÁRÁ- SÁNAK VESZÉLYE, ILLETVE TÉNYE			

LÁNYISKOLA – VEGYES ISKO- LA: FONTOS EZ?			
TITKOK, REJTÉ- LYEK, VESZÉLYEK			

5. Van az olvasott két regényben egy nem az iskolai életből fakadó közös vonás, amely azonban az iskolai életre is kihat: a származás kérdése. Hogyan jelentkezik ez az egyik, illetve a másik regényben?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Milyen problémák vannak a regényben?

a) Gina beilleszkedése a Matulába, a lányokhoz való viszonya a regény első felének problémája. Vizsgáld meg a szöveg arányait! Hol történik a kibékülés?

.....

.....

.....

.....

.....

b) Keress, sorolj még problémákat a regényből!

.....

.....

.....

.....

.....

7. Írj egy alternatív/informális matulás házirendet, amit a lányoknak egymást közt kell betartaniuk ahhoz, hogy senki ne lógjon ki, senkit ne közösítsenek ki! Milyen szabályokat kell elfogadni, és milyen büntetések vannak?

8. Érvelj, töltsd ki a táblázatot!

a) Sikerült-e Ginának beilleszkednie?

ÉRVEK A MELLETT, HOGY GINA NEM SZERETTE A MATULÁSOKAT, NEM AKART BEILLESZKEDNI	ÉRVEK A MELLETT, HOGY A LÁNYOK KIKÖZÖSÍTETTÉK GINÁT

b) Érdemes beilleszkedni?

ÉRVEK A MELLETT, HOGY ÉRDE- MES/CÉLSZERŰ BEILLESZKEDNI A MATULÁBA, BÁR EHHEZ FEL KELL ADNI NÉHÁNY ELVET	ÉRVEK A MELLETT, HOGY AZ EGYÉ- NISÉGÜNKET NEM SZABAD FELAD- NI, NEM SZABAD BEILLESZKEDNI

9. Rendszerezd a regényben felvetődő problémákat!

DRAMATURGIAI SZEMPONTBÓL FONTOS PROBLÉMÁK	DRAMATURGIAI SZEMPONTBÓL KEVÉSBÉ FONTOS PROBLÉMÁK

10. Figyeljétek meg a regény dramaturgiai fordulópontjait!

- a) Válaszd ki azt a problémát, amely a regény cselekményének legfőbb mozgatórugója! Fogalmazd meg egy mondatban!

- b) Milyen lépésekben bontakozik ki ez a probléma? Társítsd a megadott fogalmakhoz a megfelelő cselekményelemeket! Ha nem tudsz megnevezni egyetlen jelenetet sem, akkor állapítsd meg, hogy a mű cselekményében mettől meddig tart az a rész!

SZERKEZETI EGYSÉGEK MEGNEVEZÉSE	CSELEKMÉNYELEMÉK
EXPOZÍCIÓ = bevezetés, melyben az alaphelyzetet ismerjük meg	
PROBLÉMA = sokszor valamilyen konfliktus	
BONYODALOM = a probléma teljes kibontakozása	
KÉSLELTETÉS = a megoldást hátráltató tényező	
TETŐPONT = innen már nem bontakozik tovább a probléma, hanem meg kell oldódnia	
MEGOLDÁS	

11. Melyek az izgalmas cselekményvezetés jellemzői?

- a) A regény melyik pontjain lehetett izgulni? Gyűjtsetek néhány jelenetet!

.....

.....

.....

.....

.....

- b) Melyik volt a legizgalmasabb jelenet számotokra?

.....

.....

.....

- c) Mitől izgalmas egy jelenet? Fogalmazzátok meg többféleképpen!

.....

.....

.....

5. A FELNŐTTÉ VÁLÁS REGÉNYE

1. Látszat és valóság

a) Hasonlítanak-e Ginához a társai a külsőségekhez, a látszathoz való viszonyukban?

---

b) Kiket szeret a tanárai közül Gina, és miért?

---

c) Miért nem szereti Kőniget?

---

d) Miért szereti mindenki Horn Micit (kivéve Gina)? Csak külsőségeiben más az, amit Horn Mici képvisel? Fogalmazzátok meg, melyek azok az értékek, amelyeket Horn Mici ad a matulásoknak!

---

e) Milyen fontos gondolatot mond ki Mici Gina értékrendjéről, a látszathoz való kapcsolatáról a regény végén?

---

2. Hogyan válik Gina felnőtté a regényben?

a) Miért fontos, hogy Gina árva?

---

b) Milyen felnőttmintákat kap matulás korszaka előtt?

---

c) Matulás korszaka valóságos újjászületés: „létformát váltott, ahogy egy csecsemő megszületik”. Milyen akadályokon bukdácsol át Gina, mire eljut a felnőttek felelőségéig? Készíts konkrét listát, és írd a tettek mellé, milyen képességet, értéket sajátított el általa! Például: leltár – játék másokkal, egyenruha – nem a külső a legfontosabb.

---

d) Szerinted miért nem volt őszinte Ginával az apja már az elején?

---

e) Mit jelent a tábornoknak az a mondata a cukrászdában: „Ettől a pillanattól fogva vége a gyermekornak, Gina.” Hogyan folytatódik ez a gondolat kicsit később? Kihez hasonlítja az elbeszélő Ginát?

---

f) Mik azok a felnőtt gondok és felelőség, amelyekkel meg kell Ginának birkóznia? Mondj példákat!

---

g) Nem pusztán felelősség és gondok terhelik, sok-sok csalódás is éri Ginát. Kiben, miben kell csalódnia?

---

h) Saját magát mennyire ismeri? Van-e bűntudata? Mikor érezhető, hogy próbálja magát nevelni?

---

i) Milyen felnőttes tetteket hajt végre Gina, és miben marad gyerekes?

---

j) Ginán kívül kik kerülnek még veszélybe, kik szembesülnek a felnőttek felelősségével?

---

k) Foglald össze a válaszok tanulságait a párodnak!

---

3. A felnőtt- és gyereklét vissza-visszatérő motívum a műben, amely összekapcsolódik a látszat és valóság motívumával. Gina felnőttnek érzi magát, amikor gyerekesen viselkedik, de valóban felnőttként érez és viselkedik, amikor gyerekként mutatkozik meg.

Válasszatok az alábbi idézetek közül néhányat, amelynek emlékeztek nagyjából a helyére, szövegkörnyezetére, és értelmezzétek őket! Kinek a nézőpontja érvényesül bennük?

- a) Hallgatta őket, még nevetett is velük, és ugyanakkor azt érezte, ezek itt mellette olyan kis gyerekek, mint az elemisták.
- b) ...szigorú világ ez a zömök világ, ... de van benne valami gyerekes is.
- c) Két gyerek ez, Torma, akinek tavaly a nyomdagép volt a férje, és Kis Mari, aki bemutatja az embert egy kőszobornak.
- d) Hogy egy felnőtt ennyire ne legyen képes tartani a száját!
- e) ...úgy gondolt a nyolcadikosra, mint egy pólyásra.
- f) Vitay ugyan játszik velük, de valahogy úgy, ahogy egy felnőtt szokott részt venni ilyenfajta mókákban. Hát persze, így nincs értelme semminek; ha nem szenved, ha nem bosszankodik, ugyan mire való az egész?
- g) Mert arra gondoltam, lenézve a többiek hiszékenységét, magamban gyerekeknek, ostobáknak titulálva őket, hogy mese fűződik kőalakodhoz...
- h) Én megbocsátok, Georgina, tiszta szívemből. De ami következik, azt ugyanolyan bátran el kell majd viselned, amilyen bátran megsértetted a felnőtteket, akiknek az életéről nem tudsz semmit.
- i) Most úgy érezte, ő a felnőtt, és Zsuzsanna a maga fekete-fehér korlátaival a gyermek, a növény-dék.
- j) Úgy nézett rájuk, mint egy felnőtt három kislányra meg egy kislányra, akik golyóval játszanak. Az igazgató csak rábámult, mikor minden lámpaláz nélkül boldog névnapot kívánt neki az ötödikesek nevében...
- k) Engedetlen kis ötödikes ő, ... akár el is felejtheti Zsinit, ... azt a hiú ostobát, aki azt képzelte a nagyok társaságában, hogy nagylány ő is...
- l) Gina most úgy értette Hajdút is, mintha felnőtt volna maga is.
  - Foglald össze a válaszok tanulságait a pároddal!

4. Gyerek? Felnőtt?

- a) Milyen tényezők növelhetik annak a lehetőségét, hogy valakinek hirtelen és drasztikusan szakad meg a gyermekkora? Ebben a regényben ezek közül mikkel talákoztál?

- b) Talákoztál már a környezetekben olyan gyerekekkel, fiatalokkal, akinek ilyen hirtelen szakadt nyakába valami nagy, felnőtteket jellemző probléma? Miféle?

- c) Mit tudnál tanácsolni egy ilyen embernek, és hogyan tudnál neki segíteni?

- d) A kamaszokra gyakran jellemző, hogy felnőttesen és gyerekesen is viselkednek, hiszen épp ez az átmeneti korszak lényege. Tapasztaltad már a környezetben (magaddal kapcsolatban), hogy úgy érezted, felnőttesen viselkedsz, gondolkodsz, a felnőttek ezt mégsem veszik észre, vagy olyan felnőtt dolgot várnak el tőled, amire nem érzed magad képesnek?

5. Kicsoda Kőnig tanár úr?

- a)** Sok mondatot, részletet olvashattok a regényből Kőnig tanár úrról. Állítsátok a cselekmény időrendjébe őket!

A helyes sorrend: .....

- (1) Az ilyesmit csak Kőnig nem veszi észre, bár persze voltaképpen az is mindegy volna, ha észre is venné, Kőnig sose szól semmiért.
- (2) Híres vadász zsákmánya lenni nem lehet olyan megalázó, mint egy jelentéktelené. Fogta volna el ...bárki, aki számít. De Kőnig? Éppen Kőnig?
- (3) A vért oly kiválóan bírja, hogy az hírlík, átképzik sebészorvosnak.
- (4) Kőnignél meg se ilyen se olyan jellegtelenség, mintha nem is használná a holmiját. Alighanem semmit se csinált az a Kőnig soha, csak az ablakon nézegetett ki, ... ő volt az egyetlen, akinek mindig kulcsra volt zárva a fiókja...
- (5) Kőnig meglepően erős volt.
- (6) Kőnig jóhiszeműsége legendás.
- (7) Gina már minden tanárt ismert, és Kőnig kivételével várakozása ellenére eléggé meg is kedvelt.
- (8) Azt érezte, életében nem gyűlölt úgy senkit, mint ezt a kettőt itt, Kőniget, ezt az áztatót, ezt a vajszívűt, és Zsuzsannát, ezt az együgyű szentet.
- (9) Semmi értelme nem volt annak, amit kérdezett, hiszen láthatta a szemével, de mikor várhatott valaki mást Kőnigtől, mint értelmetlenséget?
- (10) Kőnig ült közvetlenül az úrasztala előtt egy pad szélén, a szemüveges, erősen őszülő, rosszul szabott zakójú Kőnig. Magas volt, valósággal kitoronylott a padból, a válla is széles, de rosszul tartotta magát, mintha görbe volna.
- (11) Kőnig tanítását utálta, pedig Kőnig kitűnő tanár volt, nemcsak művelt, de jó előadó is. Gina néha csodálkozva kapta rajta magát, milyen szép az voltaképpen, amit tanára magyaráz, tudata mégis elutasította, amit hallott: nem vállalta Kőniget, hát nem vállalta a tantárgyait sem.
- (12) Kőnig volt az ügyeletes, az meg soha nem vett észre semmit.
- (13) ...erre az emberre nem érdemes indulatokat pazarolni. Gyűlölni, Kőniget? Ugyan. Meg se kell látni.

(14) ...megszólalt az a pákosztos szörnyeteg: Kőnig azonnal jelentkezett Vitay felesleges kompótjáért.

(15) ...a legbátrabb és legtisztább szívű férfi, akit valaha ismertem.

b) Mi minden derül ki Kőnigről és milyen sorrendben?

.....

.....

.....

.....

.....

c) Keressetek ti is találó mondatokat Kőnigről!

.....

.....

.....

.....

.....

d) Kinek a nézőpontja érvényesül a Kőnigről szóló mondatokban?

.....

.....

.....

.....

.....

e) Mennyi szövegrész szól a többi tanárról, és mennyi róla? Feltűnt-e a regény olvasása során ez az arány?

.....

.....

.....

.....

.....

f) Gyanakodtatok-e Kőnigre, hogy ő Abigél? Kire gyanakodtatok leginkább?

.....

.....

.....

.....

.....

g) Tudjátok, ki volt Abigél (Abigail)?

.....

.....

.....

.....

h) Gina lényegében megfogalmazza a 12. fejezet elején, milyennek kell lennie annak az embernek, aki alkalmas Abigélnek, mégis csak a legutolsó pillanatban jön rá az igazságra. Mi az oka ennek?

.....

.....

.....

i) Milyen félrevezető eljárásokat alkalmaz az író, amellyel az olvasót is becsapja?

.....

.....

.....

j) Miért kell Kőnignek ezt a pipogya, kissé együgyű szerepet játszania?

.....

.....

.....

k) Mennyire szerep és mennyire a saját jámborsága, amit mutat magáról?

.....

.....

.....

l) Miért ezt a nevet találta ki neki az író? Mit jelent?

.....

.....

.....

m) Mit tanít, ennek miért van jelentősége?

.....

.....

.....

n) Te kedvelted Kőniget, vagy Ginával értettél egyet?

.....

.....

.....

- o) Milyen párhuzam fedezhető fel Kőnig, illetve a Harry Potter és a titkok kamrájából ismert Piton között?

- p) Te mikor jöttél rá, hogy kicsoda Abigél? Hittél-e Ginának, aki Horn Micit vélte Abigélnek?

- q) Hol derül ki, hogy Abigélnek és az ellenállónak köze van egymáshoz?

- r) Hol derül ki, hogy a kettő ugyanaz?

---

6. Vizsgáljuk meg, hogy milyen az elbeszélő és a szereplők közötti viszony!

- a) Milyen elbeszélőt talált ki ebben a regényben Szabó Magda?

- b) Melyik szereplőt ismerjük a legjobban?

- c) Kinek a nézőpontjából látjuk legtöbbször az eseményeket?

---

d) Miért nem egyes szám első személyű az elbeszélés mód?

---

e) Kiknek a nézőpontja érvényesül még?

---

f) Kivel/kikkel tudtál azonosulni olvasás közben?

---

g) Az *Abigél* lányregény? Tetszhet fiúknak is? Miért?

---

7. Hasonlítsd össze a Harry Potter-regények elbeszélőjének nézőpontját az Abigél elbeszélőjével az alábbi szempontok alapján!

	HARRY POTTER	ABIGÉL
MENNYIT TUD AZ ELBESZÉLŐ?		
MENNYIT TUD A FŐHŐS?		
MENNYIT TUD AZ OLVASÓ?		

b) Milyen kérdés maradt nyitva, megválaszolatlanul számodra a beszélgetéseink végén?

-----

c) Mi a véleményed, személyes megjegyzésed erről a regényről?

-----

d) Mi a véleményed, személyes megjegyzésed a megbeszélésről?

-----

6. TUDOMÁNYOS ISMERETTERJESZTŐ SZÖVEGEK

1. Foglald össze a táblázat segítségével, hogyan vélekedsz a felnőttekről, majd oszd meg a gondolataidat a pároddal!

POZITÍV TAPASZTALATAIM A FELNŐTTEKRŐL	NEGATÍV TAPASZTALATAIM A FELNŐTTEKRŐL	ELVÁRÁSAIM A FELNŐTTEKKEL SZEMBEN

2. Olvasd el a verset!

INGRID SJÖSTRAND: ANYUBAN AZT NEM BÍROM

Anyuban azt nem bírom,
hogy mindenre tud mondani
valami okosat.
Ha azt mondom,
hogy minden olyan unalmas,
hogy semmi kedvem suliba menni,
hogy utálok Kerstint,
hogy szorít az új trikóm,
ő már mondja is,
hogy majd megjön a kedvem,
hogy tegnap még szerettem Kerstint,
és hogy vegyek fel másik trikót!
Az ember még csak nem is unatkozhat
nyugodtan.

– Hogyan töltené ki a versben szereplő kamaszlány a táblázatot?

TAPASZTALATAIM A FELNŐTTEKRŐL	ELVÁRÁSAIM A FELNŐTTEKKEL SZEMBEN

3. Mondjuk másképpen!

A) A vers alábbi kifejezéseihez keress szinonimákat! Versenyezzetek! Ki tud több rokon értelmű kifejezést gyűjteni? Az sem baj, ha nem mindig a legszebben fejezed ki magad!

(1) anyuban azt nem bírom:

.....

.....

.....

.....

(2) semmi kedvem suliba menni:

.....

.....

.....

.....

(3) utálom Kerstint:

.....

.....

.....

4. Olvassátok el a szöveget, ezután csoportokban dolgozva oldjátok meg a feladatokat!

A GYERMEKKOR ALKONYA

Ha a felnőtt ember megpróbálja megérteni, mi megy végbe a gyereken a kamaszkor küszöbén, akkor [...] ez nem fakadhat ismeretekből, elvárásokból, hanem egyfajta figyelésből, ami a kibontakozást tartja szem előtt. Ez az igazi segítője a gyermek fejlődésének, mert bensőséges viszonyt táplál felnőtt és gyerek között. Támaszt nyújt ott is, ahol a direkt segítség erre nem alkalmas.

Erőkifejtést jelent a fejlődő gyerek környezetében a felnőtt abbéli igyekezete, hogy értse, mi történik. Az igyekezet ugyanabból a szellemi minőségből való, mint a fejlődés, amibe a gyerek a maga igyekezete nélkül került. Ez emberi fejlődésminőség. Az értés igyekezete a kettejük közti lelki-szellemi közeg. A felnőtt értő magatartásának stabilitásában – mint egy virágágyásban a növény – születik meg a gyereken a saját felnőtté válása iránti igény. A gyerek belső és külső mozdulatait, amelyek gyerekkorától való elszakadását mutatják, a felnőttnek hasonlóképp belső és külső mozdulatokkal kell kísérnie. A belső mozdulatok juttatják eszébe a helyes gondolatokat, adják szájába a helyes szavakat, és sugallják tetteit. Melyek ezek a mozdulatok?

Öröm afelett, hogy értelem működik az emberi életben, ami képes változásokat, fejlődést előidézni, s hogy ez az értelem a gyereken tevékenykedik. Ezt az értelmet figyelni és individuális kibontakozását segíteni kell. Nem engedékenységgel, nem is azzal az óhajjal, hogy maradjon minden a régiben. Tudomásul kell venni, hogy új dolgok vannak születőben a gyermek lényében. Fel kell ismernünk a negatív jelenségek igazi magját, és ezt a magot ápolnunk kell. Például a sok ellenkezést nem tanácsos egy még nagyobb ellenkezéssel elvágni, hanem olyan munkát szükséges adni ilyenkor az akarát számára, amire azelőtt soha nem készítettük. Legjobb, ha a gyereken önálló kezdeményezésekre is lehetősége van. És még jobb, ha a felnőtt figyelme olyan érzékennyé válik, hogy az ellenkezés stílusából mintegy kiolvassa, mire van szükség itt és most ahhoz, hogy a legközelebb megoldandó feladatok felé kapu nyíljon. (...) Ennek azért nagy a jelentősége, mert minden megoldás szinte csak arra az egy esetre vonatkozik, nem általánosítható. A gyerek kibontakozása, felnőtté válásának korszakai sokszor megtévesztő arculatokat mutatnak. A régebbi és kedves lelki-szellemi kép eltorzul, kaotizálódik. Ennél a pontnál a felnőtt környezetnek igen nehéz dolga van. A felerősödött és szeretetteljes odafigyelés világosságot nyújt a történések sűrűjében. A lelki-szellemi fejlődés nem tör elő olyan szemmel látható gyorsasággal, mint a testi, rejtettebb és individuálisan bonyolultabb. A gyereket nem lehet visszatartani ettől, viszont előre látható, hogy felnőttkorra nem maradnak meg az e korban fellépő krízisek. A szülő és a pedagógus feladatát segíti, ha az élet egészét tartja szem előtt. Ennek a beállítottságnak a felszabadult humor az eredménye, és ezzel „vészelhetik” át a résztvevők a 9–12 éves korig tartó kiskamaszkort és az utána következőket.

(Részlet: Georg Kühlewind 2003; Csillaggyerekek. Kláris Kiadó, Budapest. 103–104.)

A) Keresd vissza a szövegből az odaillő szavakat!

A gyerek kibontakozása, ... válásának korszakai sokszor ..... arculatokat mutatnak. A ..... és ..... lelki-szellemi kép, ... kaotizálódik. Ennél a pontnál a felnőtt igen nehéz dolga van.

A felerősödött és szeretetteljes odafigyelés ..... nyújt a történések sűrűjében.

A ..... fejlődés nem tör elő olyan ..... látható gyorsasággal, mint a testi, rejtettebb és individuálisan bonyolultabb. A ..... nem lehet vissza-

tartani ettől, ... előre látható, hogy felnőttkorra nem maradnak meg az e korban fellépő .....

B) Melyik szót lehet behelyettesíteni a mondatba? Több válasz is elfogadható!

Tudomásul kell venni, hogy új .... vannak születőben a gyermek lényében.	kapcsolatok, gondolatok, dolgok, vágyak
Fel kell ismernünk a .... jelenségek igazi magját, és ezt a magot ápolnunk kell.	negatív, hazug, rossz, szomorú
Például a sok ellenkezést .... egy még nagyobb ellenkezéssel elvágni, hanem olyan .... szükséges adni ilyenkor az akarat számára, amire azelőtt soha nem készítettük.	nem ajánlatos, nem lehet, nem kitalálható, nem tanácsos ajánlatot, kihívást, munkát, feladatot
Legjobb, ha a ..... önálló kezdemenyezésekre is lehetősége van.	gyerekeknek, felnőtteknek, kamaszoknak, szülőknek
És még jobb, ha a felnőtt figyelme olyan érzékenyebbé válik, hogy az ellenkezés stílusából mintegy .... mire van szükség itt és most ahhoz, hogy a legközelebb megoldandó feladatok felé kapu nyíljon.	rájön, meglepődik, elkezd, kiolvassa

C) Írj két-két mondatot mindegyik megadott szóval! Figyelj, hogy a szavak ne ugyanolyan jelentésben szerepeljenek a mondatokban! Könnyítésül: a szavak egyik jelentését megtalálod a szövegben.

(1) megért .....

.....

(2) fakad .....

.....

(3) küszöb .....

.....

(4) táplál .....

.....

(5) nyújt .....

(6) támasz .....

5. Oldjátok meg a feladatokat!

A) Melyiket választanád? A két fogalom közül melyik illik a mondatba?

Erőkifejtést jelent a fejlődő .... a felnőtt abbéli igyekezte, hogyan értse, mi történik.	gyereket körülvevő világban, gyerek lelkében
Az igyekezet ugyanabból a szellemi minőségből való, mint a fejlődés, amibe a gyerek a ..... került.	saját akarata nélkül, saját akaratából
A gyerek kibontakozása, felnőtté válásának .... sokszor megtévesztő arculatokat mutatnak.	állomásai, programjai
A felnőtt értő magatartásának .... – mint egy virágágyásban a növény – születik meg a gyerekben a saját felnőtté válása iránti igény.	változékonyságában állandóságában

B) Igazak az alábbi állítások? Válaszodat a szöveg alapján indokold! A hamis kijelentéseket tedd igazgá!

ÁLLÍTÁSOK	IGAZ	HAMIS
A felnőtt úgy értheti meg legjobban a kamaszgyereket, ha előzetesen pszichológiai tanulmányokat olvas.		
A gyerekről alkotott régebbi – és kedves – kép összezavarodik.		
A kamaszsal szemben a felnőtt akkor cselekszik helyesen, ha mindig megmondja, hogy mi az egyedüli követendő magatartás.		
A kamaszkorban is meg kell maradnia a felnőtt és a gyerek közti bensőséges viszonyoknak.		

C) Keresd meg a szövegben az itt felsorolt szavak ellentétét!

- (1) állandóság .....
- (2) gátolni .....
- (3) pozitív .....
- (4) engedelmesség .....
- (5) érzéketlen .....

6. A táblázat segítségével összegezzétek, hogy mi volt az olvasott szöveg mondanivalójának lényege! Adjatok címet a részletnek!

CÍM:	
A SZÖVEG FŐ TÉMÁJA:	
TIPPEK ARRRA, HOGY A FELNŐTT HOGYAN KEZELJE A KAMASZT:	
MI AZ, AMI SEGÍT ABBAN, HOGY A KETTŐJÜK KAPCSOLATA JÓ MARADJON?	

7. Egy pszichológiai szakszövegrészletet fogunk csoportokban feldolgozni. A csoportokban egyikőtök a kistanár szerepét fogja betölteni, az ő számára megadjuk a feldolgozás menetének lépéseit.

A) A kistanár feladatlapja

- Mindenki olvassa el magában az első részt! A részek határát [*] jelzi.
- Próbáld meg a többiek számára érthetően összefoglalni, hogy miről szól a szöveg!
- Jelöld ki két csoporttársadat! Egyikük feladata az, hogy címet adjon a bekezdésnek. A másik feladata pedig az, hogy próbálja meg kitalálni, hogyan folytatódik a szöveg. (Két perc van erre.)
- Ezalatt, akinek nem jutott feladat, fogalmazzon meg két kérdést a bekezdéssel kapcsolatban. Ha szükséges, segíts a kérdés megfogalmazásában!
- Beszéld meg a felmerülő ismeretlen szavak jelentését! Segítenek a lábjegyzetek vagy a szótárak.
- Tegyétek fel a megfogalmazott két kérdést, válaszoljatok ezekre, és vitassátok meg a többi feladatot is (cím, folytatás)!
- Jelöld ki a következő, mindenki által elolvasandó szakaszt és a kistanárt.

B) A szövegek, amelyeket fel kell dolgoznotok:

a) szöveg

„A tényleges önismeretnek és az önismeret igényének a kettősségét jól mutatják a 12–13 évesek önállósági törekvései. A változás élménye állandó feszültséggel jár. Ez fogalmazódik meg az önállóság igényében. A gyerek saját életet akar – s ezen azt érti, hogy maga dönthesse, saját felelősségére határozhasson. [*] Azt szeretné, ha nem kellene megmondania, hova megy, mikor jön haza, ha nem kérdeznék meg naponta, mi volt az iskolában, ha zsebpénzével maga gazdálkodhatna, és futná belőle egy-egy vendéglői étkezésre, egy könyvre, egy pingpongütőre, egy pulóverre, egy tábla csokoládéra. [*]

Az önállósodási törekvés megfelel a fejlődés reális perspektívájának, hiszen néhány év múlva megvalósul. De az igény mégis irreális, mert a konkrét vágyak, amelyekben megfogalmazódik, nincsenek összhangban a gyerek képességeivel s a helyzetből fakadó lehetőségekkel.”

(Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: *Gyermeklélektan*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1981 276.)

b) szöveg

„A serdülőkor legfontosabb fejleményei közé tartozik annak a folyamatnak a kiteljesedése, amelynek során az egyén egész lényét, szándékait és cselekedeteit képes lesz megjeleníteni, reprezentálni önmaga előtt.

A tízes életévek derekára alakulnak ki annak feltételei, hogy a gyermek „kívülről lássa” magát. Mint az előzőekből kiderült, ez hosszú folyamat, amely a testséma megismerésével, a motoros rendszer feletti kontroll megszerzésével kezdődik, majd fokozatosan terjed ki a mentális területekre, míg végül magában foglalja az egyén egész pszichés világát, sőt a szemlélt is. [*] A fiatalok újszerű tudása kapcsán minden átértékelődik: az önmagukról szerzett új tudást összevetik a környezet szintén átértékelt feltételeivel. A serdülők aktívan gyűjtik az információkat önmaguk új meghatározásához. Mérei (1976) önismereti érzékenységnek nevezi a serdülők fokozott érdeklődését saját énjük iránt, amelyet tizenegy–tizenhárom éves korban intenzív képzeleti munka, hétköznapi nyelven ábrándszöveg, a jövőről és önmagáról való álmodozás vezet be. [*] A fiatalok önmagukról való gondolkodását gyakran labilitás, önbizalomhiány jellemzi, noha egyértelmű a törekvés az énkép megszilárdítására; ez utóbbit tükrözi, hogy a fiatalok különböző próbatételeknek teszik ki magukat, és hajlamosak minden helyzetet versenyhelyzetnek tekinteni.”

(Vajda Zsuzsanna: *A gyermek pszichológiai fejlődése*. Helikon Kiadó, Budapest, 1999 184.)

c) szöveg

„A pszichológiai elméletek egyetértenek abban, hogy a serdülés (és a serdülést követő évek, az »adoleszcencia«¹ fontos változást eredményez az erkölcs fejlődésében. Bár a moralitás² alapjai már a serdülőkor előtt kibontakoznak, »érett erkölcsről« – és az ehhez illeszkedő magatartásról – *gyermekkorban nem beszélhetünk*. Az ember csak a serdülést követően éri el azt az értelmi »kifinomultság«-ot, melynek révén képessé válik gondolatainak és viselkedésében képviselt értékeinek elemzésére, valamint arra, hogy mindezt összehasonlítsa a másokéival. [*] Ezek a képességek teremtik meg a lehetőségét annak, hogy az egyén autonóm³ módon viszonyuljon a szabályokhoz, a

1 a pubertás, azaz a kiskamaszkor után közvetlenül következő korszak

2 erkölcsösség, erkölcsiség

3 öntörvénvű. önálló

törvényekhez, az *autoritás*nak⁴ való engedelmességhez. A serdülő »kötelező« lázadása a szülő – és egyéb »autoritásfigurák« – ellen önmagában nem erkölcsi jelenség, ugyanakkor az autonóm erkölcsi (és egyéb) ítéletalkotás megkerülhetetlen előfutára. Az autonómia fejlődése az »én-erő«, az öntudat és az önkontroll fokozatos kibontakozását jelenti. [*] (...) Jobban felismeri cselekedeteinek motívumait és vonzatait – nemcsak személyes, de szociális⁵ büntudat érzésére is alkalmas –, és az »igazság«-ról, a »becsület«-ről, a »fair play«-ről⁶ kialakult képzetei arra motiválják, hogy elutasítsa az immorális⁷ cselekedeteket és az igazságtalan szabályokat.”

(Ranschburg Jenő: *Gepárd-kölykök. Gyermekismeret*. Urbis könyvkiadó, Budapest, 2004 73.)

C) A szöveget – kistanárok irányításával – az alábbi rendben dolgozzátok fel!

a) Az 1. olvasott rész után:

SZÁMOMRA ISMERETLEN SZAVAK ÉS KIFEJEZÉSEK:	JELENTÉSÜK:

Cím: .....

Folytatás: .....

.....

.....

.....

Kérdések: .....

.....

.....

4 tekintély, befolyás

5 társadalmi, a társadalomhoz tartozó

6 Becsületes, tisztességes, sportszerű eljárás. Az angol *fair* 'tisztta, becsületes, kifogástalan' és *play* 'játék' szavakból alakult.

7 Erkölcstelen. az erkölcsi szabályokkal ellenkező. Ellentéte: morális: erkölcsös.

b) A 2. olvasott rész után:

SZÁMOMRA ISMERETLEN SZAVAK ÉS KIFEJEZÉSEK:	JELENTÉSÜK:

Cím: .....

Folytatás: .....

.....

.....

Kérdések: .....

.....

.....

c) A 3. olvasott rész után:

SZÁMOMRA ISMERETLEN SZAVAK ÉS KIFEJEZÉSEK:	JELENTÉSÜK:

Cím: .....

Folytatás: .....

.....

.....

Kérdések: .....

.....

8. A csoport szóvivője foglalja össze a feldolgozott szöveget! Jegyzeteljétek az ismeretlen szövegek legfontosabb elemeit.

a) Az olvasott szöveg lényege:

---

b) Az olvasott szöveg lényege:

---

c) Az olvasott szöveg lényege:

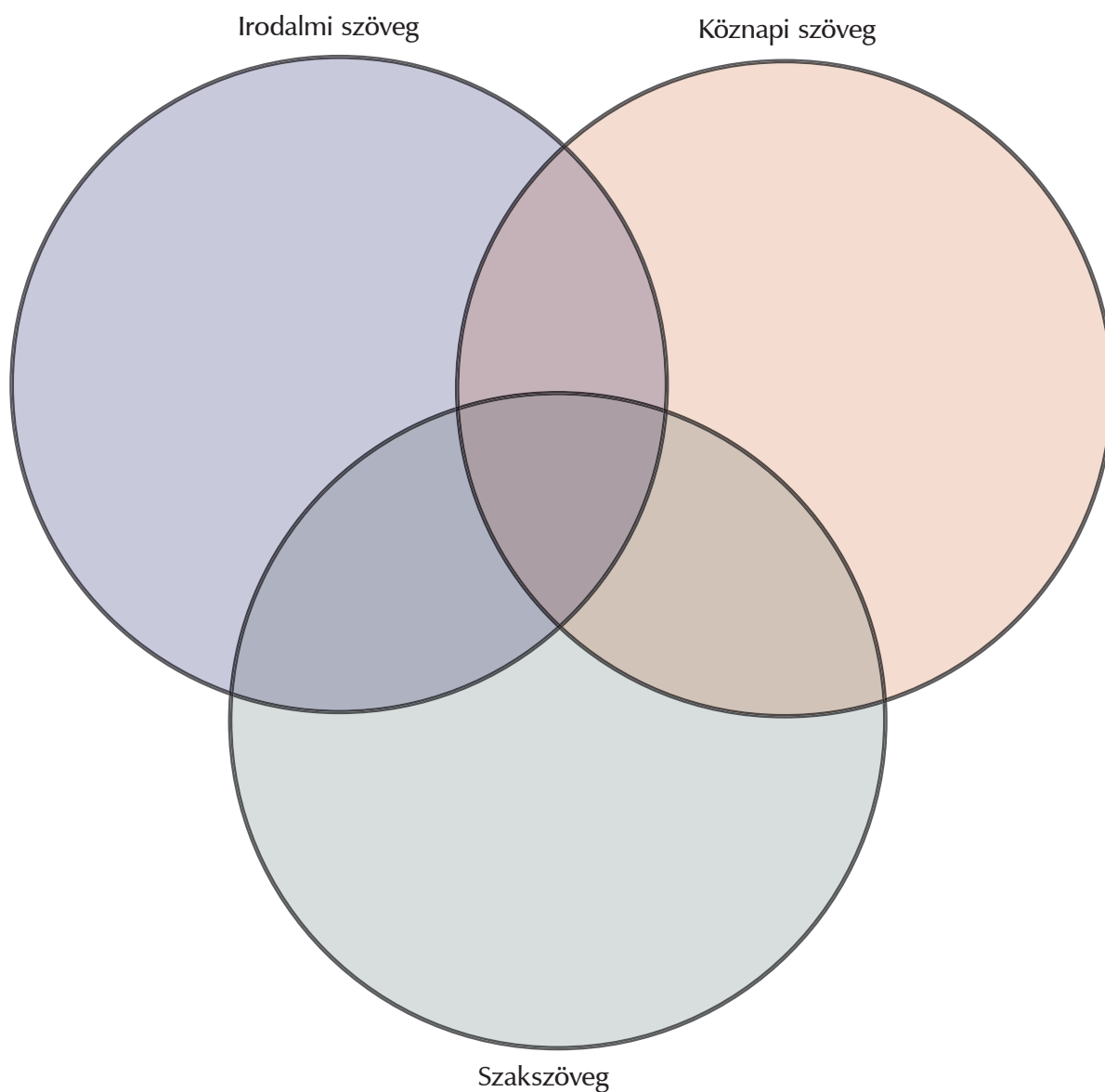
---

9. Mi a közös a három szövegben? Töltsd ki a táblázatot!

KÖZÖS VONÁSOK	
TARTALOM	
STÍLUS	
MONDATOK HOSSZA	
SZAKSZAVAK (ISMERETLEN SZAVAK ÉS KIFEJEZÉSEK)	
MONDAT VÉGI ÍRÁSJELEK	

10. A következő kifejezések közül melyik illik inkább az irodalmi szövegre, a hétköznapi megszólalásokra, melyik a szakszövegre, és melyik lehet jellemző mindháromra?

pontosság, szabatosság, kötetlenség, divatos kifejezések használata, szakszavak használata, hosszú mondatok használata, többértelműség, humor, sok kijelentés használata, választékosság, rövidebb és hiányos mondatok használata, igényesség

11. Milyen irodalmi és hétköznapi művekkel, filmekkel találkoztál, amelyek a kamasz és a felnőtt viszonyával, illetve e viszony változásaival foglalkoztak? Írd a táblázatba a megfelelő művek, műrészletek címeit!

ÓRÁKON TANULT MŰVEK E TÉMÁBAN	EGYÉB, ÁLTALAM OLVASOTT (LÁTOTT) MŰVEK

7. KARINTHY FRIGYES: SKARLÁT

1. Olvassátok el a szöveget!

A) Beszéljétek meg, hogy szerintetek melyik járványos gyermekbetegségről szól a szöveg!

Lázzal, kiütéssel járó fertőző gyermekbetegség. Lappangási ideje 4–7 nap. Lázzal, fejfájással, rossz közérzettel és gyakran hányással jelentkezik. 1–2 nap múlva fellép a jellegzetes bőrkiütés, előbb a nyakon, majd a mellen és háton, végül pedig az egész testen. Előbb kicsiny, majd egyre nagyobb foltokká összefolyó vörös pontocskák jelennek meg, melyeket a bőr vérereinek kitágulása hoz létre. Ha a bőrt megnyomjuk, akkor a nyomás helyén a vérerek összehúzódnak és a bőr elsápad. A bőrkiütés tartama alatt a betegnek általában magas láza van. A nyelv is élénkvörös, málnaszerű színt ölt, az áll alatti mirigyek megdagadnak, a mandulákat lepedék borítja. A második hét vége felé eltűnik a kiütés, és a bőr nagy lemezekben hámlani kezd. Különösen a tenyéren és a talpon nagyfokú a hámlás, néha viszont az is előfordul, hogy elmarad.

a) Húzzátok alá a felsoroltak közül, melyik betegsége gondoltok!

mumpsz, kanyaró, rózsahimlő (más szóval rubeola), vörheny (más szóval skarlát), bárányhimlő

b) Írjátok be a 2. feladat összefoglaló táblázatának megfelelő rovataiba a betegségekre jellemző sajátosságokat!

B) Beszéljétek meg, hogy szerintetek melyik járványos gyermekbetegségről szól a szöveg!

Hólyagos kiütésekkel járó, enyhe lefolyású fertőző gyermekbetegség, leggyakrabban a 10 évesnél fiatalabbak között lép fel. Kitörését gyakran enyhe fejfájás előzi meg. Röviddel ezután a homlokon, arcon, a hajás fejbőrön, majd a törzsön és a végtagokon élénkpiros, kiemelkedő foltok támadnak, melyeknek tetején lencse nagyságú, áttűnő hólyagocskák ülnek. A hólyagok kifejlődése és szaporodása 12–14 óra alatt befejeződik. Egyes esetekben a hólyagok gyéren, másokban oly sűrűn lépnek fel, hogy helyenként egymással összefolynak. A teljes kifejlődést a hólyagok beszáradása követi, úgy, hogy a 4–5. napon helyükön apró barnás varok képződnek. A betegség könnyű természetű, kezeléséhez néhány napi fekvés elegendő.

a) Húzzátok alá a felsoroltak közül, melyik betegsége gondoltok!

mumpsz, kanyaró, rózsahimlő (más szóval rubeola), vörheny (más szóval skarlát), bárányhimlő

b) Írjátok be a 2. feladat összefoglaló táblázatának megfelelő rovataiba a betegségekre jellemző sajátosságokat!

C) Beszéljétek meg, hogy szerintetek melyik járványos gyermekbetegségről szól a szöveg!

Kiütésekkel, mérsékelt lázzal és hurutos tünetekkel járó, enyhe járványos gyermekbetegség. A kiütéssel járó fertőzőes betegségek között a legenyhébb. Hőemelkedés kíséretében apró foltú, halvány rózsaszínű kiütések mutatkoznak az arcon, a mellkason, majd az egész törzsön és a végtagokon. A kötőhártyák kissé hurutosak. Jellegzetes e betegsége a bőr alatti nyirokmirigyek megduzzadása, különösen a tarkótájon. A betegség néhány nap alatt lefolyik, fertőzőképessége nagy.

a) Húzzátok alá a felsoroltak közül, melyik betegségre gondoltok!

mumpsz, kanyaró, rózsahimlő (más szóval rubeola), vörheny (más szóval skarlát), bányahimlő

b) Írjátok be a 2. feladat összefoglaló táblázatának megfelelő rovataiba a betegségre jellemző sajátosságokat!

D) Beszéljétek meg, hogy szerintetek melyik járványos gyermekbetegségről szól a szöveg!

Piros kiütésekkel és lázzal járó, heveny, fertőző gyermekbetegség. A kiütések a fülek mögött, a halántékon, az arcon kezdődnek, majd továbbterjednek a mellre, a hátra, azután a hasra, a karokra és a lábakra. A kiütések lencsenyi, éles határu piros foltok, melyek helyenként összefolyhatnak. A hőmérséklet ekkor igen magas: 39–40 °C, a köhögés száraz, kínzó. A gyermekek többnyire súlyos beteg benyomását teszik. 2–3 nap után a láz megszűnik, a köhögés enyhül, a kiütés a megjelenés sorrendjében halványulni kezd. Eleinte a piros szín halványbarna, majd sárgás lesz, azután eltűnik.

a) Húzzátok alá a felsoroltak közül, melyik betegségre gondoltok!

mumpsz, kanyaró, rózsahimlő (más szóval rubeola), vörheny (más szóval skarlát), bányahimlő

b) Írjátok be a 2. feladat összefoglaló táblázatának megfelelő rovataiba a betegségre jellemző sajátosságokat!

E) Beszéljétek meg, hogy szerintetek melyik járványos gyermekbetegségről szól a szöveg!

Járványos fültőmirigy-gyulladás. Fertőző megbetegedés, amelynek lappangási ideje 20 nap körül van. A lényege a fül alatt fekvő nagy nyálmirigy gyulladása. Az esetek többségében mérsékelt láz, fejfájás, étvágytalanság közepette megduzzad az egyik fülcimpa alatti tájék, amelyet 1–2 nap múlva a másik oldal duzzanata követ. A duzzanat nyomásra mérsékeltlen fájdalmas, a nyelést gyakran kellemetlen feszülés érzete nehezíti meg. A duzzanat 3–4 napi fennállás után nyomtalanul elmúlik.

a) Húzzátok alá a felsoroltak közül, melyik betegségre gondoltok!

mumpsz, kanyaró, rózsahimlő (más szóval rubeola), vörheny (más szóval skarlát), bányahimlő

b) Írjátok be a 2. feladat összefoglaló táblázatának megfelelő rovataiba a betegségre jellemző sajátosságokat!

2. A táblázat többi rovatát a többi csoport megoldásai alapján töltsétek ki! Hogy kezdődik a betegség, mik a tünetei, időtartama, lefolyása, bőrelváltozások, kíséri-e láz, ha igen, milyen magas, milyen kezelést igényel?

A BETEGSÉG	TÜNETEK	IDŐTAR- TAM, LE- FOLYÁS	BŐREL- VÁLTOZÁS	TESTHŐ- MÉRSEK- LET	KEZELÉS
MUMPSZ					
KANYARÓ					
RÓZSAHIMLŐ					
VÖRHENY					
BÁRÁNYHIMLŐ					

3. Beszéljük meg!

- a) Hogyan lehetséges konfliktusokat kezelni?
- b) Milyen módszereid vannak a nézeteltérések kezelésére?
- c) Volt-e már olyan pillanat, amikor úgy érezted, hogy nem tudod megoldani az adott helyzetet, amikor olyan mértékű igazságtalanság ért, hogy nem jutott eszedbe semmilyen ötlet önmagad megvédésére, illetve a helyzet megoldására?
- d) Ha szavakkal nem tudsz feloldani egy konfliktust, milyen eszközökhöz szoktál folyamodni?

4. A kártyákon különböző családi konfliktusokról olvashattok. Hogyan oldanátok meg ezeket?

1. KÁRTYA

Gábor és Géza testvérek. Gábor születésnapjára kapott egy magnót, amit Géza kölcsönkért tőle, amikor édesapjukkal horgászni mentek. Géza a tó partján felejtette a magnót, s mire visszament érte, már nem lett meg. Anyukájuk szerint Géza ezek után nem érdemel semmilyen ajándékot a születésnapjára, Gábor az apát hibáztatja, akinek figyelmeztetnie kellett volna induláskor Gézát, hogy ne felejtse ott a magnót. Kinek van igaza? Mi legyen Géza büntetése?

2. KÁRTYA

Itt a hétvégi takarítás ideje. Zsuzsa és Krisztina, a két lánytestvér közös szobában laknak. Mindenkinek a saját lakrészét kell kitakarítania, és a lányoknak ezenfelül meg kell osztozniuk a fürdőszoba és a konyha rendbetételén is. Krisztina azonban arra hivatkozva, hogy a szoba tele van hűga széthányt holmijaival, nem hajlandó elkezdni a munkát a szobában, de a fürdőszobát kitakarítja. Miután elkészül, szeretne átmenni a barátnőjéhez. A szülők ragaszkodnak ahhoz, hogy amíg nincs rend, egyikük sem mehet sehová. Már mindenki feszült, a lányok egymással kiabálnak. Mi lehet a szituáció megoldása?

3. KÁRTYA

Horváthéknál összevesznek a szülők. Az anyának megtetszett egy hűtőláda, amit le is foglalt egy nagyáruházban, az apa viszont semmiképpen sem akarja, hogy megvegyék, mert szerinte sokat fogyaszt, és így jelentősen megemelkedne a család villanyszámlája. Az anya azért érvel a hűtő mellett, mivel abban tárolni lehetne a család kiskertjében megtermelt zöldségeket és gyümölcsöket, amivel a téli élelmiszer-kiadásokat lehetne csökkenteni. A szülők bevonják a vitába a gyerekeket is, a veszekedés annyira elfajul, hogy kis idő múlva a szülők már nem is szólnak egymáshoz. Úgy tűnik, a probléma megoldása a gyerekekre vár. Mit tegyenek?

4. KÁRTYA

Kissék egy városi bérházban élnek. Három fiuk van: Gergő, Zoli és Péter. A gyerekek egy napon találnak egy beteg, csapzott, ápolatlan tacskót, amit hazavisznek. Kérik szüleiket, hadd tarthassák meg a kutyát. A szülők hallani sem akarnak a kutyáról, ők is és a fiúk is hosszan sorolják érveiket. Mit gondolsz, mi lesz a megoldás?

5. KÁRTYA

Bálint tizennégy éves kamasz. Legszívesebben egész nap a barátaival van, nagyon nehéz rávenni bármilyen családi programra. A szülők egy közös mozilátogatást terveznek Bálinttal, már a jegyeket is megvették, mikor kiderül, hogy a fiú a barátaival megbeszélte, hogy velük nézi meg a filmet. Hatalmas veszekedés kerekedik belőle, a szülők végül már sehova sem akarják elengedni Bálintot. Hogy oldanád meg ezt a helyzetet?

5. Ismerkedjünk meg Karinthy Frigyes *Skarlát* című novellájával!

KARINTHY FRIGYES: SKARLÁT

A sötétedő szobában álltam könyvespolcom előtt, s mereven néztem a tanrend holnapi anyagát, anélkül, hogy kiszedtem volna beszíjazni; szándékosan nem gyújtottam lámpát, kabalából, vagy nem tudom, milyen daczból – elhatároztam, hogy most már így várom meg, míg apám megjön, s a dolog kielégítő megoldást nyer. Teljesen érthetetlen volt számomra, ami történt, s bár nem váratlan, mégis egész újszerű, fogalmam se volt róla, mit gondoljak. Lujza néni egész nap ideges és lármás volt, nem természetes hangon rikácsolt, s általában volt benne valami mesterkéltséget, nem hittem el, hogy haragszik, csak tudtam, hogy valamit akar, valami helyzetet előidézni, amelyben módja nyílik megbosszulni magát egy ismeretlen sérelemért. Nem szerettem Lujza nénit. Őt se szerettem, személy szerint, alacsony, kissé kövérkés s amellet harciasan hetike lényét, kemény és kihívó járását, szőke haját és kicsi kezeit. A nevét se szerettem, most könnyű volna kimutatni, hogy az eset óta, de határozottan emlékszem, hogy már azelőtt se szerettem ezt a nevet. Lujza mindössze fél éve volt nálunk házvezetőnő és anyahelyettesféle, de a tekintély és rang, amit erőszakkal verekedett ki magának a családban, s még néhány jel, mai eszemmel azt a gyanút kelti bennem, hogy el akarta vétetni magát apámmal, s mindent ebben az irányban épített fel, ehhez igazított. Eleinte hízelkedett nekem, dédelgetett, nyilván úgy képzelte, hogy behódolok, s megtalálom benne az elvesztett anya pótszerét, közvetve hozzájárulok célja eléréséhez. De az utóbbi időben rájött, hogy nem szeretem őt, hiába strapálja magát, most frontot változtatott, harcba szállt velem, s többször igyekezett meggyőzni apámat, hogy lusta és rossz természetem korrekcióra szorulna, s egy ízben az intézetbe távollítás gondolatát is megpendítette. Mindez egy csöppet se nyugtalanított, meg voltam győződve róla, hogy a szellemi fölény páncéljáról, ami apámmal együtt elválaszt tőle bennünket, visszapattannak ezek az átlátszó áskálódások – több ízben próbáltam apámmal összemosolyogni Lujza feje fölött, s egy ízben apám el is mosolyodott, azóta teljesen nyugodt voltam.

De ami ma történt, mégis kihozott a sodromból, nem a következményektől való aggodalom miatt: maga az eset volt utálatos és bántó.

Délután furcsa jó hangulatban voltam, nem tudtam, miért, mintha egy kicsit részeg lennék. Grotzesk előadást tartottam nővéreimnek, amelyben tanárain szerepeltek egy süllyedő mentőcsónakon, mindegyik a maga hangján és rögeszméjével. Többször kikukkantam a konyhába, s elragadtatással állapítottam meg, hogy végre kedvenc vacsorám készül, amiért hetek óta harcoltam hiába: lecsós kolbász, belévert tojással és juhtúrós galuska. Még Lujzával is igyekeztem kedves

lenni, de ő nem ment bele a játékba, sőt egyre kellemetlenebb és élesebb lett. Nyersen kikergetett a konyhából, s mikor észrevette, mennyire örülök a vacsorának, gonosz arccal és gúnyosan célzást tett rá, hogy nem olyan biztos, vajon *mindenki* vacsorázik-e ma ebben a házban. Ezen nagyon elcsodálkoztam már akkor, de csak sokkal később, hónapok múlva támadt fel bennem a kínos gondolat, amitől most se tudok szabadulni, *hogyan szándékosan csinálta aznap kedvenc ételemet, fokozni bűnhődésemet, tehát előre kitervelte az összetűzést, ő provokálta ki.*

Így is volt.

Mikor a jó szagok csábítására, harmadszor nyitottam be a konyhába, Lujza néni pulykavörösen s mindjárt a lehangosabb rikácsolással nekem rontott, gyalázatos, szemtelen kölyöknek nevezett, megmarkolta a galléromat, és kipöndörített az előszobába, rögtön be is vágta az ajtót. Pontosan emlékszem, szóhoz se juthattam, nem is volt mit mondanom, az ajtó előtt vállat vontam, tudomásul vettem a vihart, s készültem vissza a szobámba. De egy lépést se tehettem, a konyhaajtó kivágódott, Lujza néni, mint egy fúria, tajtékzó szájjal és szikrázó zöld szemekkel hajolt fölem.

– Mit mondtál?! Mit mondtál?! – rikácsolta.

Elképedve meredtem rá. Egy hang nem jött a torkomból.

– Í... úgy! – egyenesedett ki – hát így vagyunk... azt hitted, nem hallottam! Ezt megkeserülöd... ilyet még nem mondtak nekem! Ezért fizetni fogsz... vagy te, vagy én...

Valamit dadogni akartam, de Lujza néni most már fuldokolva visított.

– Egy szót se... majd az apádnak... majd előtte... vagy te, vagy én...

És otthagya a konyhát, szobájába rohant. Mint utóbb kiderült, azonnal felöltözött, ünneplő fekete ruháját vette fel, úgy várta apámat.

Én is a szobámba húzódtam vissza, csodálkozva és megrettenve. Sejtelmem se volt róla, mivel vádolnak, de homályosan éreztem, hogy Lujza néni a maga szempontjából sorsdöntő ütközetre szánta el magát. Teljes ártatlanságomban s jóhiszeműségemben még azt is lehetségesnek tartottam, hogy csakugyan hallani vélt valamit, hallucinált, talán azt a gyalázó vagy becsmérő szót, amit *feltételezett*, hogy magamban gondolom, vele kapcsolatban – de hogy mi lehetett az, most már csak apám megérkezésekor tudhatom meg.

Természetesen meg voltam győződve róla, hogy apám rögtön tisztában lesz a helyzettel, mihelyt felvilágosítom. De azért ott motoszkált bennem valami furcsa borzongás, egy ismeretlen erőtől való félelem, ami túl van egyszerű számításaimon.

A csendes és ismerős kulcscsörgésre ösztönszerűen nem mentem ki az előszobába, állva maradtam a sötét szoba közepén. Hallottam, ahogy Lujza néni kimegy apám elé, s ünnepélyes és színpadias fojtott hangon azonnal beszélni kezd, mihelyt apám betette maga mögött az ajtót. Ki is vettem egyes szavakat: „azonnal intézkedni kell...”, „ez nem afféle gyermekes csíny”, „kénytelen volnék tüstént itthagyni a házat...”, „példás büntetéshez ragaszkodom”.

Apám hangját nem hallottam, egy perc múlva együtt jöttek be, apám felgyújtotta a villanyt. Feltűnt, hogy nem néz rám, szórakozottan és fáradtan járhatja körül a tekintetét.

– Hát hogy volt az? – kérdezte aztán halkán. Különben is soha nem volt hozzánk indulatos szava.

Nem tudtam mit felelni, kérdően néztem Lujza néni felé. Lujza a sértett királynő méltóságával nézett el a fejem fölött, s minden szót hangsúlyozva, nyújtott és éneklő hangon nyilatkoztatta ki a vádat.

– Kitettem a konyhából, mire ő az ajtó előtt felemelte az öklét, és azt mondta nekem „te...”

És most kimondott egy szót, amit akkor hallottam először életemben, s amiről sok év múlva tudtam meg, hogy egyértelmű szinonimája egy bizonyos, csak nőikkel szemben alkalmazható, leg súlyosabban minősülő becsületsértésnek. Rögtön utána szeméhez emelte a zsebkendőjét.

Csak bámultam. Apám lesütötte a szemét, s nem is emelte fel többé, a továbbiak alatt nem láthatta az arcomat, s ami legfájdalmasabban lepett meg, nem is akarta látni.

– Igaz ez? – kérdezte pillanatnyi szünet után.

– Nem igaz – mondtam tompán, erély nélkül, mert zavarba hozott, és kihozott fölényemből, hogy nem néz rám, s így nem tudok vele összemosolyogni az ostoba vád fölött.

Jó fél percig tartott a szünet.

Aztán apám, az én okos, jóságos és mindentudó fejünkbe és szívünkbe látó apám, elfordította fejét az ajtó felé, és vontatottan kimondta a váratlan ítéletet.

– Lujza néni nem hazudik nekem, ez egy újabb sértés. Súlyos büntetést fogsz kapni. Egyelőre... Futó pillantást vetett Lujzára.

– Egyelőre itt maradsz a szobádban, egyedül és...

Megint Lujzára nézett, aki gyorsan bólintott.

– És természetesen nem kapsz vacsorát.

Mindketten kimentek a szobából.

II.

Bár az nem volt kimondva az ítéletben, azonnal a kapcsolóhoz léptem, és újra leoltottam a lámpát. Az ajtóval szemben nagy állótükör volt, s nem tudom miért, nem akartam meglátni benne az arcomat.

A sötét szoba közepén állva hallgattam és hallgatóztam végig, ahogy odaát, az ebédlőben terítenek: tányér és étszer csörgött, a szakácsné dicsekedve hozta az ételt, de rögtön elhallgatott, úgy látszik, valaki leintette. Csendben folyt le a vacsora, csak a merítőkanál cuppogott és loccsant. Élénken láttam a lecsó aranypiros levét, az úszkáló kolbászkarikákat s a sárga, ruganyos-kemény galuskán sustorgó csípős juhtúrókupacokat.

Mégsem voltam éhes. Dühösen, fogcsikorgató szégyennel szorítottam össze torkomat, hogy a könnyek le ne folyjanak rajta. Mikor a vacsorát kihordták, az ablakhoz mentem, kinyitottam, és kihajoltam a hűvös, kora tavaszi éjszakába.

Furcsa bágyadság volt ez.

Nem tudtam összefüggően gondolkozni, képek és ismeretlen érzések száguldoztak bennem. Képtelen voltam elhinni, hogy apám hitelt adott velem szemben, egy durva lelkű, lélekben s értelemben mélyen alattunk álló néembernek. De hát akkor...

Akkor hát van valami, amiről nem tudok még, egy fenyegető és alacsony és rosszindulatú hatalom a felnőttek világában, amivel szemben tehetetlenül hallgat el a tiszta és nemes igazság s a férfibátorság legszentebb felháborodása, amivel Siegfried¹ és Héraklész² rontott egykor a sárkány aljas, tüzet nyáladzó, tekergő hét fejére... És eszembe jutott apám lesütött szeme.

De mi lehet ez a sárkány?

Nehezen lélegzettem.

Ám legyen akármi, ám reszkessenek tőle a legerősebbek, én nem fogok félni, ha felnövök, nem fogok félni tőle, akkor se, ha az elsőnek kell lennem, aki szembeszáll vele ezen a világon. Mert mindent fel lehet áldozni a bálványnak, aki a szépség és bűvölet álarcát viseli, csak az igazságot

1 A Niebelung-ének rendkívüli erejű hőse, akiről egyéb énekek is éltek a nép ajkán. Története: egy sárkány rabolja el Kriemhildát, Gibich wormszi király leányát. Siegfried egy törpének, Eugelnek segítségével megöli a sárkányt és megszabadítja a szüzet, aki aztán nejevé lesz. Siegfried meséje nagy hatással volt a régi német irodalomra, de alakja a magyar népkönyvekben is előbukkan (pl. Csontos Szigfrid legendája).

2 Latin nevén Hercules, nagyerejű hős, apja Zeusz, a főisten, anyja Alkméné halandó királynő. Zeusz féltékeny felesége, Héra két kígyót küldött a bölcsőben fekvő csecsemőre, de az pusztá kézzel megfojtotta őket. Életét a továbbiakban is minden módon megnehezítette az istennő, ám annak hősiessége épp a rákényszerített próbatételek révén nyilvánult meg, ezért jogosan kapta nevét, ami azt jelenti: 'Héra révén híres'. Héraklész egyszer hirtelen haragjában agyonütötte az egyik nevelőjét, Linoszt, ezért büntetésből a Kithairón hegyre küldték nyáját legeltetni. Itt megölt egy félelmes oroszlánt, és fiakat nemzett Theszpiosz ötven lányának.

nem, csak a haragot, az égbekiáltó elszörnyedést és méltatlanságot nem, amit az ártatlanon elkövetett igazságtalanság vált ki, amivel az ártatlanon elkövetett igazságtalanság forralja fel agyunkban a vért, reszketteti meg minden porcikánkat, lihegteti kalapáló szívünket.

Igazságtalanság! Igazságtalanság!

Nem voltam magamnál.

Különben honnan kerültek volna elő, lopakodva, a csendes Kálvária téren, ahová ablakunk nyílt, honnan bukkantak volna fel, mintha a sikátorok mögül csúsznának és suhannának, vagy a csatornából emelkednének ki, lucskosan és szennyesen, ezek az ijesztő arcok, ez az egyre sokasodó tömeg, ez a halkan növekvő mormogás, ez a zúgó és zúgolódó gyávaság, mely véres bátorságra kap tulajdon hangjától és fenyegető sokaságától? Honnan emelkedtek volna a feldöntött kövek fölé, honnan nyüzsögtek volna egyre sűrűbben, hogy feltelepedjenek a Szent Stáció kupoláira s onnan lobogtassák rongyaikat, fenyegetve és rémesen, honnan, ha nem megkavart képzeletemből, vagy Carlyle³ forradalmi látomásából (akkoriban olvastam éppen), amivel benépesült ez a képzelet?

Forradalom! Forradalom!

A Kálvária felé nyüzsög, ordít és hullámszik.

Vér és halál – vér és halál! Nem lehet kibírni tovább, az igazságtalanság az égig ért, szakadjon ketté a szennyes kárpit... utánam, rongyos csőcselék, aljas csőcselék, szent és isteni csőcselék, ki bosszút állasz az igazságtalanságért, amit ama Néember öntött e világra, a Néember, Undokságának Edényével, kiről János Jelenése szól, a Jelenés, melynek furcsa szavait, íme, érteni kezdi felzaklatott gyermekszívem.

A többire nem emlékszem, a kép ott folytatódik, hogy reggel van, fekszem az ágyban, apám az ágy szélén ül.

Bágyadtan pislogok, s tátott szájjal meredek kezeimre: tele vannak vörös folttal, a mellem is, nyitott, izzadt ingem alatt.

– Mi történt? – kérdem, s csodálkozom, milyen vékony és fáradt a hangom.

Apám erősen fogja a kezem. Lehajol arcom fölé.

– Beteg vagy, fiam. Nagy lázat kaptál éjszaka.

– Mi bajom?

– Vörheny. Skarlátnak is hívják. Már itt volt az orvos, beszélt is veled, de elfelejtetted.

Erőlködve gondolkodom.

– Nagy betegség ez?

– Súlyos betegség.

– Halálos is lehet?

– Halálos is lehet. De te fel fogsz gyógyulni belőle.

Forró boldogság, valami nagy, meleg béke önt el. Megszorítom apám kezét. Az én okos, erős, nyugodt apám, aki, íme, úgy beszél velem, mint ahogy elvártam tőle: két bátor férfi, akik nem félnek a haláltól.

– Nem félek, apa... És nem haragszom Lujza néniére, aki miatt beteggé lettem...

Apám elmosolyodik.

– Lujza néni?... Vagy úgy... a tegnapi esti büntetés... De hiszen nem attól lettél beteg – a vörhenyt fertőzés útján kapjuk meg, jó két héttel a kitörése előtt... két hétig lappang a szervezetben... ezt úgy hívják: inkubáció. Csak most tört ki rajtad.

3 (ejtsd: kerláj), Thomas angol történétíró (1795–1881). Munkái közül legfontosabb a francia forradalomról szóló elemzése. Foglalkoztatták a történelem és a mítoszok kiemelkedő, emberfeletti hősei. Úgy vélte, hogy a hősök meghatározzák és irányítják saját korukat. A hősöket típusok szerint osztályozza, melyek a következők: az istenség, a próféta (pl. Mohamed), a költő (pl. Shakespeare), a pap (pl. Luther), az író és tudós (pl. Rousseau) és az uralkodó (pl. Napóleon).

Hallgatok és tűnődöm.

Apámnak minden tanítása holtbiztos igazság – és mégis, még sok évig azután, s ha tudásom és műveltségem ceruzája elernyed, talán még ma is úgy tudják szívem és idegeim, hogy a vörheny nevű betegséget, amitől azon az éjszakán vörösen láttam lázas látomásaim, az első, önmagunkon tapasztalt igazságtalanság idézi elő, mint valami fertőzés, ami ellen még nem vagyunk beoltva.

Hat hétig voltam beteg, mikor elhagytam az ágyat, megtudtam, hogy Lujza néni már nincs nálunk alkalmazásban.

6. Mi történt akkor, és mi történne most? A táblázat kitöltésével válaszoljatok a kérdésekre!

- a) Becsukódott a szoba ajtaja. Mi lenne az első szó, mondat, ami ebben a pillanatban elhangozhatna? Mit mondhatna a fiú? Mit mondanál te ma, ha a helyében lennél?
- b) Miről beszélhetek a felnőttek, miután kimentek a fiú szobájából? Ha ma történne ugyanez, mi hangozna el hasonló helyzetben a szülők részéről?
- c) Ha itt lenne vége a novellának, milyen befejezést képzelsz el? Hogyan oldódna meg ma egy ilyen helyzet?

	A FIÚ IDEJÉBEN	MOST
AZ ELSŐ REAKCIÓ		
MIT TESZNEK, MIRŐL BESZÉLNEK A FELNŐTTEK ODAKINT?		
A MEGOLDÁS		

7. Feloldhatók-e a konfliktusok?

a) Sorold fel a konfliktusokat az elbeszélésből!

.....

.....

.....

b) Szerinted más volt a történet idejében a szülő és gyereke közti viszony, illetve a nevelőanya – gyerek viszony?

.....

.....

.....

.....

c) Találkoztál már olyan történetekkel, ahol a mostoha a gyermek ellen áskálódik valamilyen előnyért?

.....

.....

.....

.....

d) Mit jelent az a szó, hogy kompromisszum?

.....

.....

.....

e) Ki és milyen kompromisszumokat kötött az elbeszélésben megismert családban?

a gyerek: .....

Lujza néni: .....

az apa: .....

8. Elevenítsétek fel!

a) Mit tanultatok a novelláról az év elején!

.....

.....

b) Milyen kelléktára van egy novellának, azaz mi teszi a novellát novellává?

c) Vázold a Skarlát című novella időszerkezetét az alábbi idősíkokon!

IDŐSÍKOK
TÁVOLI JÖVŐ
KÖZELJÖVŐ
JELEN
KÖZELMÚLT
TÁVOLI MÚLT

d) Mennyi időt fognak át az események?

9. Oldjátok meg a feladatokat!

A) Olvasd el a szöveget, és válaszolj!

„A sötétedő szobában álltam könyvespolcom előtt, s mereven néztem a tanrend holnapi anyagát, anélkül, hogy kiszedtem volna beszíjazni; szándékosan nem gyújtottam lámpát, kabalából, vagy nem tudom, milyen daczból – elhatároztam, hogy most már így várom meg, míg apám megjön, s a dolog kielégítő megoldást nyer.”

a) Milyen hangulatú a novella expozíciója?

b) Írj minél több kérdést, melyekben a bevezető rész körülményeire, szereplőire kérdezel rá! Például: Milyen napszakban járunk?

- c) „... mereven néztem a tanrend holnapi anyagát, anélkül, hogy kiszedtem volna beszíjazni” – Tudjátok-e, miért kellett beszíjazni a tanfelszerelést? Mit tartalmazott egy kisdíák mindennapi iskolai felszerelése a XX. század elején? Segítségtekre lehet Molnár Ferenc *Pál utcai fiúk* című regényének felidézése.

- B) Olvasd el a szöveget, és válaszolj!

„Teljesen érthetetlen volt számomra, ami történt, s bár nem váratlan, mégis egész újszerű, fogalmam se volt róla, mit gondoljak. Lujza néni egész nap ideges és lármás volt, nem természetes hangon rikácsolt, s általában volt benne valami mesterkéltné, nem hittem el, hogy haragszik, csak tudtam, hogy valamit akar, valami helyzetet előidézni, amelyben módja nyílik megbosszulni magát egy ismeretlen sérelemért. Nem szerettem Lujza nénit.”

- a) Milyen negatív előjeleket észlel a történetet elmesélő gyerek a nap folyamán?

- b) Az idézett szövegrészből keresd meg azokat a kijelentéseket, melyek az elbeszélés idejére vonatkoznak, azokat, melyek a múltjára, és azokat, melyek általában érvényes kijelentések!

A TÖRTÉNET JELENÉRE VONATKOZÓ KIJELENTÉS	A TÖRTÉNET MÚLTJÁRA VONATKOZÓ KIJELENTÉS	ÁLTALÁBAN ÉRVÉNYES KIJELENTÉS

c) Hogyan kapcsolódik az idézet utolsó mondata az előzőkhöz?

C) Olvasd el a szöveget, és válaszolj!

„Őt se szerettem, személy szerint, alacsony, kissé kövérkés s amellet harciasan hetyke lényét, kemény és kihívó járását, szőke haját és kicsi kezeit. A nevét se szerettem, most könnyű volna kimutatni, hogy az eset óta, de határozottan emlékszem, hogy már azelőtt se szerettem ezt a nevet. Lujza mindössze fél éve volt nálunk házvezetőnő és anyahelyettesféle, de a tekintély és rang, amit erőszakkal verekedett ki magának a családban s még néhány jel, mai eszemmel azt a gyanút kelti bennem, hogy el akarta vétetni magát apámmal, s mindent ebben az irányban épített fel, ehhez igazított.”

a) Hogyan jellemzi a főszereplő Lujza nénit? Gyűjtsd össze külső és belső tulajdonságait, majd írd le e tulajdonságok ellentétét!

-----

b) Mit jelent a Lujza név? Nézz utána a *Magyar utónévkönyv*ben!

-----

c) Szerinted illik a viselőjére a név? Indokold a válaszod! Hogyan becéznéd a novella Lujza nénijét?

-----

10. Miről is szól ez a novella?

A) Válaszoljatok a kérdésekre!

a) Hogyan jellemeznéd a főszereplő kamaszt? Sorold fel öt tulajdonságát!

-----

b) Igazak-e az alábbi állítások? Ervekkel támaszd alá válaszaidat!

ÁLLÍTÁSOK	IGAZ	HAMIS	MIÉRT?
LUJZA ELŐRE MEGTERVEZTE A DÉLUTÁNI ÖSSZECSAPÁST.			
A NOVELLÁBAN EGY SZEGÉNY CSALÁDOT ISMERHETÜNK MEG.			
A GYEREK SZÁNDÉKOSAN VÉRIG SÉRTI A HÁZVEZETŐNŐT.			
A TÖRTÉNET EGY FORRADALOM KITÖRÉSÉT ÁBRÁZOLJA.			
AZ APA ÉS A GYEREK KÖZT JÓ A KAPCSOLAT.			

c) Mit tanul ezen a napon a főszereplő gyerek? Miről kell lemondania, mit veszít el a gyerekkorából?

B) Válaszoljatok a kérdésekre!

a) Fiú vagy lány az elbeszélés főszereplője? Hol derül ki egyértelműen?

-----

b) Erthető-e az apa reakciója? Ervelj a válaszod mellett!

---

c) Mit tanul ezen a napon a főszereplő gyerek? Miről kell lemondania, mit veszít el a gyerekkorából?

C) Oldjátok meg a feladatokat!

a) Gyűjtsd össze Lujza néni rossz tulajdonságait!

---

b) Milyen más befejezést tudnád elképzelni a novellának?

---

c) Mit tanul ezen a napon a főszereplő gyerek? Miről kell lemondania, mit veszít el a gyerekkorából?

---

11. Mondd el, amit gondolsz!

- A)** Helyreáll-e a világ rendje a zárlatban?
- B)** Találjátok ki és meséljétek el azt a történetet, amelyet a főszereplő mondott el a nővéreinek, s amelyről csak annyit tudunk, hogy süllyedő mentőcsónakban üldögélő tanárokról szól!
- C)** Meséljétek el a történetet visszafelé, úgy, hogy az időrend a jelenből haladjon a múlt felé!

12. Dolgozz önállóan!

- a)** Keresd meg és jelöld ki az elbeszélésben azt a részt, ahol a lázalom leírása található!
- b)** Gyűjtsd össze, mit lát a történet főszereplője lázalmában!

- c)** Hogyan érzékelteti a kamaszgyerek zaklatottságát, feldúltságát az elbeszélő? Figyelj a mondatvégi írásjelekre, az indulatot kifejező nyelvi elemekre és a szövegbeli mozgások irányára!

.....

.....

- d)** Az égbekiáltó igazságtalanság kiváltotta látomás egyre rettenetesebb, egyre reménytelenebbül gyötrő, egyre inkább a bibliai végítélet közeledtét jelzi (apokaliptikus). Hogyan növekednek, erősödnek a képek?

.....

.....

- e)** Milyen kép foglalja keretbe a gyerek lázalmát?

.....

.....

- d) Keresd meg az Újszövetség János Jelenések könyvében azt a részt, amelyet az elbeszélő megidéz! Hasonlítsd össze a két szöveget a képek alapján!

A fejezet végéhez értünk. A kamaszlét mindennapjait, az örömeket és problémákat próbáltuk végiggondolni, megbeszélni irodalmi, hétköznapi és szakszövegek segítségével. Sokféle tevékenységgel közelítették meg a témát: írtatok naplót, levelet, készítettetek és elemeztetek képeket, szituációs játékok segítségével lehetőséget kaptatok arra is, hogy szokatlan, új kommunikációs helyzetekben magabiztos fellépésre tegyetek szert. Reméljük, segítségetekre voltunk abban, hogy könnyebben elfogadjátok az emberi világ sokszínűségét, felismerjétek az ember egyediségét, megismételhetetlen voltát, találkozzatok a felnőtté válás során felmerülő döntési helyzetekkel.

- 14. Most arra kérünk benneteket, válaszoljatok néhány kérdésre. Írjátok le tapasztalataitokat, ötleteiteket az alábbi kilépőkártya szempontjai szerint!**

MILYEN KÉRDÉSEKRE NEM KAPTÁL VÁLASZT AZ ELMÚLT ÓRÁKON? TÖBBET IS ÍRHATSZ!	MELYIK MODUL, MELYIK FELDOLGOZOTT MŰ VOLT SZÁMODRA A LEGÉRDEKESEBB, A LEGIZGALMASABB?	VOLT-E OLYAN MEG-BESZÉLENDŐ TÉMA, ESETLEG OLVASNIVALÓ, AMELY SZERINTE KIMARADT A TÉMA FELDOLGOZÁSÁBÓL?

CSATOLT KIEGÉSZÍTŐ SZÖVEGÉRTÉSI FELADATOK

1. Olvasd el figyelmesen a szöveget!

A tudósok komputertomográfiai vizsgálataik során 1700 felvételt készítettek Tutanhamon földi maradványairól. A hat egyiptomi, két olasz és egy svájci kutató két hónapon keresztül elemezte a képeket, és nem találtak egyetlen olyan nyomot sem, amely arra utalt volna, hogy a fáraó halálát fejsérülés okozta volna. Egy 1968-ban röntgensugarakkal készített felvétel két csonttöredéket mutatott a tarkó magasságában, és ebből következtettek sokáig arra, hogy Tutanhamont egy fejére mért csapással ölték meg.

A mostani felvételek azonban a tudósok szerint egyértelműen azt bizonyítják, hogy ezeket a sérüléseket a koponyacsontok a mumifikálás során szenvedték el. Az CT-eredmények cáfolják azt a korábbi véleményt is, mely szerint Tutanhamon kocsibaleset következtében hunyt volna el. Azt viszont a csapat tagjai nem tudták egyhangúlag eldönteni, hogy elfertőződött combsérülés végzett volna vele, vagy sem.

Zahi Havasznak, az egyiptomi műemlékek főtanácsának elnöke a sajtónak elmondta: a vizsgálatból kiderült, hogy Tutanhamon nem szenvedett született gerincbetegségben. A 19 évesen, 3357 évvel ezelőtt meghalt fáraó kb. 170 centiméter magas lehetett, és bár törekeny testalkatú volt, maradványai nem árulkodnak sem alultápláltságról, sem pedig fertőző betegségekről. Edward Egarter, a tudóscsapat tagja szerint megdőlt az az elmélet is, hogy gyorsan és rosszul balzsamozták be. A fej elemzésénél kiderült, hogy legalább ötféle gyantát használtak konzerválására, ez pedig nem sietségről árulkodik. „A Tutanhamon-ügy lezárult. Többé senki sem zavarja a király nyugalmat” – jelentette ki Havasz.

A fáraó halálának okát azonban továbbra is homály fedi. A tudósok a gyilkossági eszközök közül csupán a mérgezést nem tudták kizárni, ennek azonban a nyomait immár lehetetlen kimutatni. Most már csak a fiú arcvonásainak rekonstruálása van hátra, amely májusban lesz kész, és Brando Quilicinek a National Geographic számára készült dokumentumfilmjéből megismerheti a világ.

Tutanhamon, akinek mesés kincsekkel teli sírját az aranymaszkos múmiával együtt 1922-ben találta meg Howard Carter brit régész az egyiptomi Királyok Völgyében, Kr. e. 1362-ben lépett gyermekként trónra, apja, a vallásreformot, az Aton napisten monoteisztikus kultuszát bevezető Ehnaton fáraó után. Tutanhamon alig tízéves uralkodása alatt azonban a régi vallás hívei fokozatosan ismét hatalomra jutottak, és visszaállították az ősi hagyományokat. A feltételezések szerint a főpapság tette el láb alól az útjában álló fiatal fáraót.

Forrás: HVG 2005. március 9.

a) A szöveg elolvasása után írd le a számodra legérdekesebb három tényt vagy információt:

(1) .....

(2) .....

(3) .....

- b) Döntsd el, és jelöld X-szel, hogy a négy lehetőségből melyik az az állítás, amelyik a szöveg alapján helyes!

1. A NEMZETKÖZI TUDÓS CSAPAT A LEGÚJABBAN ELKÉSZÍTETT CT-FELVÉTELEKBŐL MEGÁLLAPÍTOTTA, HOGY	
TUTANHAMONT A FEJÉRE MÉRT CSAPÁS ÖLTE MEG	
KOCSIBALESETBEN HALT MEG	
A KOPONYACSONTOK SÉRÜLÉSE A FÁRAÓ HALÁLÁT KÖVETŐ IDŐBŐL SZÁRMAZIK	
BIZTOSAN NEM SEBEINEK ELFERTŐZŐDÉSE OKOZTA HALÁLÁT	
2. A VIZSGÁLATOK AZT IS KIDERÍTETTÉK, HOGY A FÁRAÓ	
KEVÉS ÉS ROSSZ MINŐSÉGŰ TÁPLÁLÉKOT FOGYASZTOTT	
TÖRÉKENY TESTALKATÚ VOLT	
SZÜLETETT GERINCBETEGSÉGBEN SZENVEDETT	
170 CENTIMÉTERNÉL MAGASABB VOLT	
3. 2005 MÁJUSÁBAN A SZÖVEG SZERINT	
TUDNI FOGJUK, HOGY MEGMÉRGEZTÉK-E A FÁRAÓT	
MEGISMERHETJÜK A FÁRAÓ ARCVONÁSAIT	
MEGTEKINTHETJÜK AZ ELKÉSZÜLT DOKUMENTUMFILMET	
MEGISMERJÜK A GYILKOSSÁG MÓDJÁT	
4. A SZÖVEGBŐL KIVEHETŐ, HOGY A FŐPAPSÁG	
AZÉRT NEM KEDVELTE TUTTANHAMONT, MERT	
TÚL FIATALNAK TARTOTTÁK AZ URALKODÁSRA	
VISSZA AKARTA ÁLLÍTANI AZ ŐSI VALLÁSI HAGYOMÁNYOKAT	
KITARTOTT APJA VALLÁSREFORMJA MELLETT	
NEM ISMERTE EL ATON NAPISTEN KULTUSZÁT	

2. Tudod-e, hogyan halt meg Mozart?

- a) Olvasd el a szöveget csöndben, magadban!

ROSSZUL ÁTSÜLT BORDASZELET ÖLTE MEG MOZARTOT?

A legújabb kutatások szerint a fiatalon, 35 évesen elhalt zseniális művészt, Mozartot valóban nem mérgezte meg riválisa, Salieri. A fiatalember nem eléggé átsült húst evett.

Jan Hirschmann, a Washingtoni Egyetem orvosprofesszora szerint a Mozart halálát megelőző szimptomákról – magas lázról, megdagadt végtagokról – szóló beszámolók trichinosisra utalnak. Ezt a fonalférgek egy faja okozza, amely fertőzött sertéshússal kerül az ember szervezetébe. Mozart 1791. december 5-én bekövetkezett halála előtt két hónappal lelkesen számolt be egy levélben feleségének, Constanzénak arról, milyen finom sertésbordaszeletet evett. „Sertészelet! Che gusto. A te egészségedre fogyasztottam el...” – írta október 7-én. A trichinosis – amelyet csak 50 évvel később ismertek fel, így Mozart orvosi kezelése kimerült abban, hogy csapolták a vérét, amivel csak ártottak neki, s borogatással csillapították magas lázát – lappangási ideje körülbelül 50 nap.

Hirschmann szerint „abszurd” az állítás, hogy a zeneszerzőt a nálánál tehetségtelebber Salieri féltékenységből megmérgezte volna. Úgyszintén nem valószínű az a másik feltevés sem, hogy a szifilisz kezelésére alkalmazott higanyt túladagolták volna a művésznél. A szimptomák ugyanis nem utalnak ilyesmire.

Tavaly nyáron egy másik elmélet látott napvilágot: a szerint Mozartot reumás láz ölte volna meg. Akkor arra utaltak, hogy a művésznek többször volt magas láza gyermekkorától, s halála időpontjában járvány dúlt Bécsben. A teljes igazságot valószínűleg sohasem fogjuk megtudni, mivel Mozartot közös sírgödörbe temették egy lepedőbe csavarva, így csontjai összekeveredtek másokéival.

Forrás: *Élet és tudomány*, 2001. 27. szám

- b)** A szöveg alapján dönts el, hogy melyik állítás igaz! A kérdéses állítást keresd meg a szövegben, húzd alá, és írd oda a megoldás betűjelét is!

	1. A TRICHINOSIS:	
a)	a sertések egy faja	
b)	egy bordaszelet neve	
c)	a fonalférgek latin neve	
d)	a fonalférgek egy faja által okozott kór	
	2. MOZARTOT NEM KEZELTÉK MEGFELELŐEN, MERT:	
a)	nem csapoltak tőle az orvosok elég vért	
b)	túl sok hideg borogatást tettek rá	
c)	nem ismerték a betegséget és gyógymódját	
d)	Mozart nem vetette alá magát a kezelésnek	
	3. A SZÖVEGBŐL KIDERÜL, HOGY:	
a)	Constanze Mozart felesége volt	
b)	Salieri Constanzénak udvarolt	
c)	Mozart féltékeny volt Salierire	
d)	Constanze Mozart halálakor távol volt	

	4. A CÍMBEN SZEREPLŐ KÉRDŐJEL A KÖVETKEZŐKRE UTAL:	
a)	a csontmaradványok megcáfolták Hirschmann feltevését	
b)	nincs elégséges bizonyíték az állítás igazolására	
c)	kiderült, hogy reumás láz okozta Mozart halálát	
d)	a zeneszerző a higanykezelés következtében hunyt el	

KREATÍV ÍRÁSGYAKORLAT: MÁ S LETTEM

NAPLÓ

A page containing 25 horizontal dashed lines for writing.